

**ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБІНСЬКОГО**

Факультет іноземних мов
Кафедра англійської мови та методики її навчання

К В А Л І Ф І К А Ц І Й Н А Р О Б О Т А

**на тему: ВИКОРИСТАННЯ АНГЛОМОВНИХ YouTube РЕСУРСІВ ДЛЯ НАВЧАННЯ
АУДІЮВАННЯ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ**

Здобувачки 2 курсу групи 2 МСОА
Галузі знань 01 Освіта/Педагогіка
Спеціальності 014 Середня освіта
Предметної спеціальності 014.02 Середня освіта (Англійська
мова та зарубіжна література)
Спеціалізації 014.021 Англійська мова та зарубіжна література
Додаткової спеціалізації 014.022 Німецька мова та зарубіжна
література
Освітньо-професійна програма Середня освіта (Мова і
література (англійська, німецька))

Білик Аліни Олександрівни

Використання чужих ідей, результатів і текстів мають посилання на відповідне джерело	Науковий керівник Бучацька Світлана Михайлівна, кандидат педагогічних наук, доцент
--	--

_____ (підпис) _____ (ініціали, прізвище здобувача)

Розширена шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS _____

Голова комісії _____ (підпис) _____ (ініціали, прізвище)

Члени комісії _____ (підпис) _____ (ініціали, прізвище)

_____ (підпис) _____ (ініціали, прізвище)

_____ (підпис) _____ (ініціали, прізвище)

м. Вінниця – 2024 рік

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ НАВЧАННЯ АУДІЮВАННЯ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ	7
1.1. Аудіювання як вид мовленнєвої діяльності.....	7
1.2. Особливості навчання аудіювання та критерії відбору навчальних матеріалів в старших класах	20
1.3 Роль відео-контенту YouTube у формуванні навичок учнів старших класів	32
Висновки до розділу 1	46
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА НАВЧАННЯ АУДІЮВАННЯ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ ЗАСОБАМИ ВІДЕОМАТЕРІАЛІВ YOUTUBE	48
2.1. Організація і проведення пробного навчання.....	48
2.2. Комплекс вправ для формування навичок аудіювання з використанням YouTube ресурсів	52
2.3 Аналіз результатів пробного навчання	69
Висновки до розділу 2	72
ВИСНОВКИ	73
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	76

ВСТУП

Проблема навчання аудіювання є однією з найактуальніших тем у сучасній методиці навчання іноземної мови, оскільки сприйняття мови на слух становить основу спілкування, з якого, власне й починається оволодіння усною комунікацією. Аудіювання як дія, що входить до складу усної комунікативної діяльності, використовується в будь-якому усному спілкуванні, підпорядкованому професійним, суспільним чи особистим потребам. Аудіювання може виконувати функцію окремого виду комунікативної діяльності із певним мотивом, що відображає потреби людини або характер його діяльності. Відтак, відсутність сформованих аудитивних навичок є часто причиною непорозуміння у спілкуванні іноземною мовою.

В освітньому середовищі прослідковується активне використання сучасних технологій у навчанні іноземних мов, що ефективно позначається на формуванні аудитивних умінь та навичок учнів та студентів. Розвиток засобів візуальної та аудіовізуальної комунікації сприяє новим підходам у всіх сферах діяльності людини, що є особливо продуктивним у процесі оволодіння іноземними мовами. Зокрема, YouTube, як одна з найпопулярніших онлайн-платформ стає важливим навчальним інструментом у навчанні іноземних мов. Спрямоване використання автентичних англомовних ресурсів у навчальному процесі перетворює YouTube із засобу для розваг, на потужний інструмент для підвищення не лише мотивації та активної залученості учнів у процес вивчення англійської мови, а й сприяє більшому зануренню в мовну культуру, що в свою чергу покращує загальні мовні навички.

За останні роки різні аспекти використання автентичних відеоматеріалів в освітньому процесі стали предметом дослідження багатьох українських науковців: Базиченко В.В., Батюти Т.В., Березовської О.В., Білозерської Г., Головки І. О., Гапонової С.В., Вороніної Т., Дячук Н.М., Іванцової О., Климової О., Кравченко Т., Тарнопольського О., Яхнюк О. та інших. Серед британських та американських науковців і практиків, які досліджували цю проблему, варто

зазначити, Bingol M., Celik B., López-Alvarado J., Flowerdew J., Miller L., Hedge T., Richards C. J., Sembiring H., Stempleski, B., Walling D. та інші. У напрямку методичних розробок з'явилися дослідження ефективного використання електронних матеріалів та Інтернет ресурсів у навчанні іноземних мов, однак пошуки вказують на те, що проблема формування навичок аудіювання в учнів старшої школи з використанням автентичних відеоматеріалів, зокрема ресурсів YouTube вивчена недостатньо.

Існує необхідність детального вивчення психологічних особливостей учнів, які вивчають іноземну мову на основі автентичних матеріалів, а також переваг та недоліків використання відеоматеріалів у старшій школі [50]. Відтак, постає проблема пошуку нових моделей організації освітнього процесу, застосування якісно нових матеріалів, спрямованих на гуманізацію навчально-виховного процесу, пізнання національно-культурних цінностей країн, мови яких вивчають крізь призму глобального розуміння світу та людини [41].

Актуальність даного дослідження обумовлена тенденцією поширення використання сучасних медіазасобів, зокрема, відеоматеріалів, з метою розвитку навичок аудіювання та вдосконалення усномовленнєвої комунікації учнів під час уроків іноземної мови, а також зростаючими вимогами до іншомовної комунікативної компетентності випускників шкіл, як важливої складової загальної компетентності учнів для успішної інтеграції в міжнародне середовище [5, 34, 41, 47, 51].

Об'єкт дослідження – процес оволодіння учнями навичками аудіювання з використанням відеоматеріалів на уроках англійської мови.

Предмет дослідження – методика використання англійськомовних YouTube відеоматеріалів для навчання аудіювання учнів старших класів

Мета дослідження – визначити особливості використання англійськомовних YouTube ресурсів для навчання аудіювання учнів старших класів.

Завдання дослідження:

1. Визначити та теоретично обґрунтувати сутність поняття аудіювання як виду мовленнєвої діяльності.

2. Дослідити теоретико-методологічні особливості навчання аудіювання в старших класах.
3. Розробити комплекс вправ для розвитку навичок аудіювання.
4. Обґрунтувати та експериментально перевірити ефективність запропонованої методики навчання та комплексу вправ.

Методи дослідження. У роботі використані такі методи, як аналіз психолого-педагогічної та науково-методичної літератури; порівняльний аналіз, об'єктивне спостереження і самоспостереження, опитування, тестування, бесіда, анкетування, рейтингове оцінювання, діагностика і самодіагностика, узагальнення та інтерпретація наукових даних, метод графічного представлення.

Пробне навчання. Дослідження проводилося на базі КЗ «Мурованокуриловецький спортивний ліцей». Вибірку склали 12 учнів 10 класу.

Практичне значення роботи визначається тим, що розроблена методика навчання аудіювання учнів старших класів з використанням англійськомовних YouTube ресурсів може бути впроваджена у процес підготовки учнів старших класів закладів освіти. Апробований у дослідженні методичний інструментарій може стати основою моніторингу успішності підготовки учнів з тем «Holidays», «Habits and Routine», «Famous People», «Personality».

Апробація результатів магістерського дослідження.

Результати проведеного дослідження представлені автором на 4-ох науково-практичних конференціях:

- 1) VII Всеукраїнській науковій інтернет-конференції «Діалог мов і культур у сучасному освітньому просторі» (14 листопада 2023 р., м. Суми)
- 2) XXII міжнародній студентській Інтернет-конференції «Мова, Освіта, Культура: Інтеграційні тенденції в сучасному світі» (19 квітня 2024 р., м. Вінниця)
- 3) Всеукраїнській науковій конференції «Актуальні проблеми філології та методики викладання іноземних мов у сучасному мультілінгвальному просторі» (30.10. 2024 р., м. Вінниця)

4) II Міжнародна науково-практична конференція «Інноваційні рішення в сучасній науці, освіті та практиці» (15-16 жовтня 2024 р., м. Київ)

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків та списку використаних джерел. Загальна кількість використаних джерел – 61. Загальна кількість сторінок – 83.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ НАВЧАННЯ АУДІЮВАННЯ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ

1.1. Аудіювання як вид мовленнєвої діяльності

Згідно з методикою викладання іноземних мов, аудіювання визначається як здатність розуміти усне мовлення. З погляду психофізіології аудіювання розглядається як перцептивна, розумова, мнемічна діяльність, оскільки:

- по-перше, включає процеси перцепції та сприйняття;
- по-друге, пов'язана з основними розумовими операціями, такими як аналіз, синтез, дедукція, індукція, порівняння, абстрагування, конкретизація;
- по третє, передбачає виділення та освоєння інформаційних ознак мовних і мовленнєвих одиниць, переформування образу і впізнавання як результат порівняння з еталоном, що зберігається в пам'яті [10].

Слід зауважити, що аудіювання тісно пов'язане з іншими видами мовленнєвої діяльності, такими як говоріння, читання і письмо. Наприклад, аудіювання та говоріння є невід'ємними складовими усного мовлення: у діалозі потрібно не лише висловлювати думки, а й уважно слухати співрозмовника. Аудіювання також важливе під час пояснення вчителем лексики та граматики, а також під час прослуховування пісень, телепередач, оголошень тощо.

Крім того, навчаючи аудіюванню, як і іншим видам мовленнєвої діяльності, ми маємо на меті розвиток різних компетенцій, таких як [2]:

- мовленнєва компетенція - допомагає студентам вдосконалювати навички комунікації в процесі сприйняття мовлення, що є основою для ефективного взаємодії;
- мовна компетенція - включає знання та вміння використовувати фонетичні, лексичні та граматичні засоби, що дозволяє краще розуміти і аналізувати мову;

- соціокультурна компетенція - надає студентам розуміння культурних контекстів та традицій, що є важливим для точного сприйняття та інтерпретації мовлення, особливо в різних соціальних ситуаціях;
- компенсаторна компетенція - передбачає вміння використовувати наявні мовні ресурси для подолання ситуацій, коли якихось мовних засобів не вистачає;
- учбово-пізнавальна компетенція - забезпечує розвиток здатності самостійно вивчати мови та культури, що підтримує інтелектуальне зростання студентів у процесі навчання мовам.

Аудіювання, яке включає сприйняття інформації на слух, представляє собою одну з найактивніше задіяних мовленнєвих операцій. Згідно з результатами досліджень, людина слухає вдвічі більше, ніж говорить, у чотири рази більше, ніж читає, і в п'ять разів більше сприймає інформацію на слух, ніж виражає її письмово [1].

Важливо відзначити, що аудіювання – це не лише пасивне слухання, яке передбачає просте сприйняття звукового потоку. Аудіювання є активним та безпосереднім аналізом звукового повідомлення. Ситуації нижче не обов'язково відбуваються виключно в аудіальній формі, але сприйняття на слух та аналіз інформації є обов'язковою складовою комунікативної ситуації [10]:

- слухати новини, прогноз погоди, спортивні коментарі чи оголошення на радіо;
- обговорювати поточні проблеми з родиною чи колегами, домовлятися чи обмінюватися новинами знайомими;
- домовлятися чи обмінюватися новинами по телефону;
- спілкуватися на вечірці чи інших зустрічах;
- слухати оголошення через гучномовець (на залізничній станції або в аеропорту) ;
- отримувати вказівки, як щось зробити чи дістатись до певного місця призначення;
- відвідувати уроки чи семінари;

- відвідувати співбесіду чи проводити її;
- переглядати фільми, театральні вистави чи телевізійні програми;
- сприймати на слух промови чи лекції;
- відвідувати офіційні події, такі як весілля, вручення нагород чи інші заходи;
- отримувати професійні консультації, наприклад від лікаря;
- проводити опитування з вивченої теми

Процес аудіювання включає складний фізіологічний і когнітивний механізм, що допомагає нам розпізнавати і розуміти звуки, слова та їх значення в потоці мовлення. Для цього потрібна добре розвинена перцептивна база — здатність слухати, запам'ятовувати та розпізнавати звукові образи. Коли ми слухаємо іноземну мову, наш мозок намагається «захопити» та порівняти отримані звуки з тими, що вже зберігаються в пам'яті. Для того, щоб зрозуміти звук, мозок порівнює його з «зразковим» образом, який вже зберігається в пам'яті. Якщо новий звук збігається з цим еталоном, запускається процес беззвучного промовляння цього звуку в артикуляційному апараті (органах, що відповідають за мову). Цей внутрішній повтор допомагає краще зрозуміти звук і відправляє зворотний сигнал у мозок, де відбувається порівняння всіх сигналів. Якщо сигнали збігаються, ми розуміємо звук чи слово [24].

Для успішного сприйняття звуків і слів важливо:

- а) підготувати слух, щоб розпізнавати звуки при різних умовах;
- б) натренувати мовленнєві органи, щоб вони могли реагувати на різні темпи мовлення;
- в) завчасно запам'ятати значення слів і їх звучання.

Це означає, що при вивченні нових слів потрібно ретельно прослуховувати їх, запам'ятовувати їх звукові образи і постійно тренуватися у швидкому повторенні.

Основними характеристиками аудіювання як виду мовленнєвої діяльності в методиці навчання іноземних мов є [19]:

- за характером мовленнєвого спілкування, аудіювання відноситься до видів мовленнєвої діяльності, що реалізують усне безпосереднє спілкування;
- за роллю у процесі спілкування, аудіювання є реактивним видом мовленнєвої діяльності;
- за спрямованістю на прийом і видачу мовленнєвої інформації, аудіювання, подібно до читання, є рецептивним видом мовленнєвої діяльності;
- форма перебігу процесу аудіювання – внутрішня, невиражена, на відміну від говоріння і письма, які актуалізуються на зовнішньому рівні. Внутрішній механізм аудіювання базується на психічних процесах, таких як сприйняття на слух, увага, розпізнавання та зіставлення мовних засобів, їх ідентифікація, осмислення, антиципація, групування, узагальнення, утримання в пам'яті та умовивід, тобто відтворення чужої думки та адекватна реакція на неї;
- продуктом аудіювання є умовивід, результатом – розуміння сприйнятого смислового змісту і власна мовленнєва та не-мовленнєва поведінка.

Психофізіологічні механізми аудіювання, такі як механізми сприйняття мовлення і зокрема механізм антиципації або ймовірного прогнозування смислового змісту, визначають його структуру [28, с.119].

Структура включає три рівні:

- спонукально-мотиваційний,
- аналітико-синтетичний
- та виконавчий.

На першому рівні, спонукально-мотиваційному, мотивом для аудіювання є пізнавальна діяльність, а функція цього рівня – забезпечення оптимальних умов для формування ймовірного прогнозування, первинної антиципації. На цьому рівні установки грають важливу роль у розумінні акустичного коду та впливають на сприйняття, осмислення та утримання об'єктів в пам'яті.

Можна виділити три типові налаштування, які використовуються у навчальному процесі:

- а) нейтральне,
- б) контрастне

в) асимілятивне [15].

Нейтральне налаштування спрямоване на загальну готовність слухача до сприйняття на слух, наприклад, «прослухайте повідомлення». Контрастне використовується під час організації підсумкового контролю. Найбільш оптимальним для навчання аудіювання є асимілятивне налаштування, відоме як «текст-експозиція» – усна інструкція вчителя або диктора, яка містить інформацію-підказку щодо змістовного наповнення аудіотекстів. На наш погляд, прослуховування аудіотексту повинно супроводжуватись аналізом ситуації.

«Текст-експозиція» дозволяє ефективно увійти в основний текст, налаштувати на розуміння головного змісту та сприяти формуванню учня як особистості, здатної до творчого пошуку, аналізу та синтезу отриманої інформації. Мета таких текстів – переконати слухачів у корисності отриманої інформації та спонукати їх до сприймання мовлення, наприклад, «якщо ви прослухаєте текст, то отримаєте корисну інформацію, яку зможете використати в...». Написання «тексту-експозиції» враховує потреби, інтереси та мотиви конкретних слухачів, тому він має відносний характер: змінюється мотив - змінюється і зміст «тексту-експозиції».

На другому, аналітико-синтетичному, рівні передбачається кілька етапів обробки інформації, яку сприймають на слух під час аудіювання [14]:

- смислове прогнозування;
- вербальне зіставлення;
- встановлення внутрішньопонятійних відповідностей (між синтагмами, словами та іншими лексико-граматичними ланками);
- смислоформування;
- прийняття смислового рішення на основі аналізу та синтезу.

Спочатку відбувається активація семантичного поля, смислових та вербальних гіпотез, які визначають процес сприйняття аудіотексту. Реципієнт підтверджує або спростовує висунуту вербальну чи смислову гіпотезу, що ґрунтується на особистому досвіді слухача [16].

Смислове прогнозування створює передумови для вербального зіставлення на різних рівнях, таких як фонетика, лексика та граматики. Відбувається розпізнавання акустичних образів, порівняння отриманого інформаційного сигналу з еталоном, збереженим у пам'яті. У цьому контексті важливими є навички ідентифікації та розпізнавання різних акустичних ознак, таких як: паузи, наголос, інтонація, еквівалентні заміни тощо [22].

Цей процес дозволяє вирізняти мовленнєвий ланцюг та визначати ключові точки для розуміння сприйнятої інформації.

Подальший етап передбачає встановлення смислових зв'язків, характер яких залежить від смислового змісту та структури тексту, а також рівня понятійного апарату реципієнта, його індивідуальних особливостей, суб'єктивного досвіду та володіння іноземною мовою. Процес установлення смислових зв'язків враховує суб'єктивну ймовірність виникнення різних асоціацій.

На наступному етапі аналізно-синтетичного рівня відбувається узагальнення перцептивно-розумової діяльності під час аудіювання, а також перекодування інформації у взаємодії мислення та пам'яті. Під час смислоформування, коли реципієнт приймає смислове рішення, він відтворює розуміння мовленнєвого повідомлення через відповідь, що є адекватною дії або зміні психічного стану. Це стає можливим тільки тоді, коли встановлені зв'язки предметів і явищ дійсності, присутні в конкретному аудіотексті, і осмислення завершується результатом, який відповідає ситуації спілкування [14].

Зміст навчання аудіюванню складається лінгвістичного, психологічного та методологічного компонентів [30, с. 80]. Лінгвістичний компонент включає мовний і мовленнєвий матеріал, тобто основні мовні елементи, як фонемі, слова та вирази. Вчитель допомагає учням розрізняти звуки, розуміти різницю у тривалості звуків, наголос, інтонацію та ритм. Навчання будується на використанні ситуаційних висловлювань, які створюють реалістичні мовленнєві ситуації для кращого розуміння.

Психологічний компонент зосереджений на формуванні навичок концентрованого сприйняття на слух і розвитку слухової пам'яті. Учні вчаться виділяти головні думки, розпізнавати основну інформацію в мовленнєвих структурах і поступово тренують здатність утримувати в пам'яті довші звукові одиниці, починаючи з окремих слів і до кількох речень. Це допомагає зберігати увагу на головному, не відволікаючись, що є критично важливим під час аудіювання.

Методологічний компонент спрямований на ознайомлення учнів із методами ефективного слухання. Тут використовуються зорові підказки, такі як наочність, жести, міміка, а також зорове сприйняття конкретної ситуації, що допомагає краще зрозуміти зміст. Учні вчаться порівнювати почуте з наочними образами, щоб глибше усвідомити значення почутого.

Відповідно до мети, аудіювання поділяють на такі основні види:

- навчальне аудіювання;
- комунікативне аудіювання;
- глобальне аудіювання;
- детальне аудіювання;
- критичне аудіювання [16].

Навчальне аудіювання має на меті розвиток слухових навичок, розуміння тексту та актуалізацію мовних знань. Воно є важливим етапом у засвоєнні іноземної мови, оскільки допомагає формувати лексичну і граматичну компетентність, мовленнєвий слух та навички оцінювання почутого матеріалу. За допомогою навчального аудіювання вводиться або закріплюється новий матеріал, що забезпечує базу для комунікативних умінь учнів. Цей вид аудіювання передбачає кількаразове прослуховування тексту, що сприяє кращому засвоєнню лексики і граматики, а також розвитку іншомовного слухання. Під час занять допускається дворазове прослуховування, а самостійна робота вдома може включати багаторазове прослуховування, що розширює та поглиблює лексичні та граматичні знання учнів.

Комунікативне аудіювання спрямоване на формування в учнів уміння розуміти іншомовне мовлення, яке вони чувають лише раз. Основною метою є розвиток здатності до сприйняття інформації на слух без повторення, що моделює реальні ситуації спілкування. Таким чином, комунікативне аудіювання є необхідним елементом у розвитку вмінь, необхідних для ефективного спілкування іноземною мовою.

Глобальне аудіювання передбачає загальне розуміння прослуханого тексту. Учні потрібно вловити основну ідею повідомлення, без детального розуміння кожного слова. Такий вид аудіювання актуалізує лексичні знання та стимулює пізнавальну активність учнів. Глобальне аудіювання застосовується під час перегляду відеофрагментів, новин чи прослуховування подкастів, коли від учнів не вимагається детального розуміння тексту, а лише розуміння його загальної суті. Цей підхід сприяє формуванню соціокультурної компетентності та заохочує до подальшого обговорення почутого на занятті.

Детальне аудіювання орієнтоване на глибоке розуміння змісту тексту, розбитого на смислові блоки. Учні мають не тільки розділити матеріал на смислові частини, а й запам'ятовувати ключову лексику, що дозволяє виконувати поставлені завдання. Цей вид аудіювання особливо актуальний при прослуховуванні вказівок чи пояснень вчителя, де кожне слово є важливим для правильного розуміння почутого.

Критичне аудіювання передбачає аналіз та оцінку почутого матеріалу, включаючи критичне осмислення інформації. Після прослуховування учні мають висловити свою думку щодо почутого, аргументувати своє погодження або незгоду з висловленими твердженнями. Критичне аудіювання доцільно використовувати на старших етапах вивчення мови, коли учні мають достатні знання для критичного аналізу, що сприяє розвитку навичок критичного мислення і формуванню мовних компетенцій, необхідних для більш складної інтелектуальної діяльності.

У процесі навчання аудіювання важливу роль відіграють різні типи мислення та уявлення учнів. Виділяють три основні типи: кінестети, візуали та аудіали [45].

Кінестети найкраще сприймають інформацію тактильно і керуються почуттями та емоціями. Вони приймають рішення повільніше і потребують комфортних умов для ефективного спілкування. Кінестетик пам'ятає загальне враження та аналізує інформацію через взаємодію з предметом на дотик.

Візуали сприймають світ через зір та мають відмінне образне мислення, що дозволяє їм легко відтворювати побачене.

Аудіалам найлегше працювати з аудіюванням, адже учні з таким типом мислення запам'ятовують слухаючи. Під час обміну інформацією вони зосереджуються на тому як подається повідомлення. Вони звертають увагу на мову, зміни тону і висоти голосу та інтонацію мовця.

Врахування особливостей типів мислення у навчанні аудіювання підвищує ефективність формування аудитивної компетенції у візуалів та кінестетиків.

Розглядаючи психолінгвістичний аспект аудіювання, важливо відзначити, що система навчання цього виду мовленнєвої діяльності розділяється на три рівні [21].

Перший рівень, що є елементарним, спрямований на формування перцептивної бази аудіювання (початковий етап навчання у середній школі: 5–6 класи). Другий рівень, який є вищим, акцентує увагу на розвитку аудіювання як самостійного виду мовленнєвої діяльності (середній етап навчання: 7–9 класи). Третій рівень, завершальний, передбачає оволодіння усним мовленням, де учень виступає у ролі слухача (старший етап навчання: 10–11 класи).

Усі три рівні системи навчання аудіювання взаємодіють тісно між собою. Перцептивна база є фундаментом для розвитку вмінь і навичок аудіювання та формування його як виду мовленнєвої діяльності. Успішне володіння цим видом мовлення є передумовою для здійснення мовного спілкування. Кожен рівень системи навчання аудіювання, з одного боку, сприяє досягненню загальної мети

– використанню аудіювання в усному іншомовному спілкуванні, а з іншого боку – відтворює власну конкретну мету [5].

Розглядаючи специфіку роботи на кожному рівні системи навчання аудіювання в рамках комунікативно орієнтованої методики, важливо визначити особливості кожного етапу. На першому рівні відбувається формування навичок сприймання на слух та розвиток мовленнєвих механізмів аудіювання. На цьому етапі важливо, щоб становлення артикуляційних навичок та мовного слуху здійснювалося з опорою на мовлення як вчителя, так і носіїв мови [17].

Другий рівень системи навчання аудіювання спрямований на формування основних умінь аудіювання та осмислення почутого мовленнєвого повідомлення. На цей момент учні вже володіють певним запасом мовних засобів та вміють їх розпізнавати на слух. Розвиток аудіювання як виду мовленнєвої діяльності відбувається шляхом формування відповідних мовних умінь.

Для досягнення завершального етапу системи навчання аудіювання необхідні такі складові:

- джерело (той, хто говорить),
- повідомлення (текст), що передається мовним каналом,
- та одержувач інформації (слухач) [12].

На завершальному етапі учні вже володіють основними навичками та вміннями в галузі аудіювання, що дозволяє їм розуміти літературно-розмовне мовлення носія мови в ситуаціях повсякденного спілкування, визначати тему і мету бесіди, основний зміст і вразливість невідомих слів, спонукаючи до більш глибокого пояснення невідомого [13].

Вплив аудіювання на умови сприймання аудіотексту визначається передусім:

- характером аудітивної мови, такої як живе мовлення чи мовлення, записане механічно;
- ситуативне діалогічне мовлення чи контекстне монологічне мовлення;
- мова відомої чи невідомої людини та інші.

У безпосередньому спілкуванні екстралінгвістичні фактори, такі як:

- ситуація,
- жести,
- міміка та артикуляція,
- полегшують аудіювання [30].

Сприймання на слух ускладнюється в ситуативному діалогічному мовленні через необхідність відрізнити мовленнєвих партнерів і виконувати аналітико-синтетичні дії [23].

Фактори, які ускладнюють сприймання на слух, включають особливості голосових характеристик диктора та темп мовленнєвого повідомлення. Фізичні аспекти мовлення завжди різняться у різних людей, такі як:

- дикція,
- гучність,
- тембр голосу,
- висота тону
- інші [58].

У навчанні іноземної мови важливо навчити учнів не звертати увагу на голос диктора; це можливо лише за умови, що мовлення того, хто говорить, відповідає нормам, є достатньо голосним та виразним.

Темп мовленнєвого повідомлення об'єктивно визначає швидкість і точність розуміння на слух, а також ефективність запам'ятовування. Оптимальний темп мовлення для слухача відповідає темпу його власного мовлення. Починаючи навчання іноземної мови, темп мовлення повинен бути нормальним: 220–280 слів за хвилину. Для уникнення ускладнень у сприйманні на слух, мовлення вчителя слід поєднувати з аудіотекстами, що мають записи носіїв мови [23].

Д. Рідделл визначає такі труднощі під час аудіювання [57]:

- а) психологічні аспекти, такі як слабка пам'ять і труднощі з концентрацією;

- б) різні акценти та діалекти (наприклад, британська, американська, шотландська, канадська англійська), а також розмовні вирази та вигуки;
- в) темп мовлення — швидкість, з якою носії мови говорять у реальному житті, що часто відрізняється від уповільненої вимови, характерної для навчання;
- г) обмежений час для виконання завдань під час прослуховування;
- д) недостатній словниковий запас;
- е) нестача фонових або культурологічних знань про певну країну;
- ж) занадто великий обсяг тексту для прослуховування;
- з) брак реального спілкування з носіями мови;
- и) матеріал, що не відповідає рівню знань студентів.

Труднощі аудіювання, які мають мовний характер і можуть бути розділені на три групи:

- фонетичні,
- лексичні,
- і граматичні [32].

Фонетичні труднощі пов'язані з розумінням звуків та інтонації, де легко можуть змішуватися схожі за місцем та способом утворення звуки. У процесі аудіювання ускладнюється розпізнавання коротких і довгих, відкритих і закритих фонем, а також омофонів. Також важливо враховувати некоректну інтонацію учнів, оскільки вона може ускладнювати сприймання на слух. З цієї причини навчання інтонації слід починати з перших кроків іноземного мовлення, акцентуючи увагу на зв'язному мовленні та всіх його особливостях.

Труднощі аудіювання, пов'язані з лексикою, виникають переважно через незнайомі слова, яких у тексті не повинно перевищувати 3%. Для учнів такі невідомі терміни стають психологічним бар'єром, який сповільнює подальше сприймання мовленнєвого повідомлення і нерідко не може бути подоланим. Цей «психологічний бар'єр» формується на основі умовного рефлексу:

- незнайоме слово викликає нерозуміння;

- зупинку у розумінні;
- спробу зрозуміти його значення;
- порушення смислового зв'язку;
- неповне або недостатньо глибоке розуміння.

Для подолання труднощів аудіювання слід використовувати різноманітні опори та орієнтири в межах мовленнєвого повідомлення. Важливо, щоб ці опори були вбудовані в текст, щоб учні навчалися подолати труднощі, а не уникали їх. Наприклад, збільшення тривалості пауз між смисловими частинами, контрастне використання мовних параметрів, таких як наголос і мелодика, а також момент логічного випередження, що дозволяє визначити розвиток смислових відносин у тексті на основі розуміння попереднього [44].

Також можна використовувати вербальні зорові опори, такі як:

- ключові слова та словосполучення,
- план,
- заголовки.

Або комбінувати звуко-зорові опори, такі як:

- підкреслення,
- спеціальний шрифт,
- колір,
- схеми,
- малюнки та інші [29, с. 68].

Після визначення аудіювання як складової іншомовної мовленнєвої діяльності з урахуванням особливостей розвитку мовних механізмів, таких як пам'ять, осмислення та ймовірне прогнозування, можемо зробити певні висновки.

Процес навчання аудіювання представляє собою науково обґрунтовану, цілеспрямовану та комплексну систему, що включає три взаємодіючі рівні: розвиток перцептивної бази для аудіювання; формування аудіювання як виду мовленнєвої діяльності; оволодіння усним мовленням.

Ефективність сприймання мовленнєвого повідомлення залежить від ясності та зрозумілості мовця, його темпу, інтонації та гучності мовлення. Також важливо рівень підготовленості слухача до усного матеріалу та рівень його аудитивної компетенції.

Специфічні труднощі в аудіюванні виникають в контексті мовних механізмів сприймання інформації, таких як пам'ять, осмислення та ймовірне прогнозування. Систематичне, регулярне та цілеспрямоване тренування всіх аспектів цих механізмів, включаючи сприймання на слух, короткочасну та довгочасну пам'ять, ймовірне прогнозування та осмислення, є основним методом подолання труднощів, пов'язаних із специфічними характеристиками слухача.

1.2. Особливості навчання аудіювання та критерії відбору навчальних матеріалів в старших класах

Основною ціллю вивчення іноземної мови є досягнення достатнього рівня навичок міжмовної комунікації, необхідних для ефективного спілкування в конкретних сферах життя.

На базовому рівні володіння мовленням аудіювання розглядається як складова усного спілкування. Як самостійний вид мовленнєвої діяльності, аудіювання означає сприйняття на слух із повним розумінням та основним змістом.

Досягнення базового рівня в області аудіювання передбачає формування елементарної комунікативної компетенції в цій мовленнєвій діяльності, а саме [51]:

- вміння розуміти літературно-розмовну мову носія мови в ситуаціях щоденного спілкування, пов'язаного з задоволенням найпростіших потреб;
- визначити тему і мету розмови, її основний зміст, і в тих випадках, коли виникають ускладнення, звертатися до партнера із проханням

повторити фразу, перефразувати думку, говорити повільніше та простіше, уточнюючи при цьому значення невідомих слів і ін.;

- вміння в умовах безпосереднього сприйняття повідомлення (наприклад, оголошення по радіо, прогноз погоди і ін.) розуміти основний зміст відеоматеріалу;
- вміння повно і точно розуміти висловлювання однокласників та вчителя, короткі повідомлення, пов'язані з навчально-професійною та соціально-побутовою сферами спілкування [41].

З шести рекомендованих Радою Європи рівнів мовленнєвої компетенції для випускників загальноосвітніх шкіл особливо важливим визнається рівень B1 (незалежний користувач) [51, ст 131]. На цьому рівні можливе досягнення функціональної грамотності в іноземній мові, що забезпечує ефективну мовну взаємодію як для особистих потреб, так і для міжнародної співпраці.

Відповідно до навчальних програм з іноземних мов для загальноосвітніх шкіл, у 10 класі учні повинні [34]

- сприймати найважливіші моменти дискусії, які відбуваються в присутності учнів, за умови, що співрозмовники говорять чіткою нормативною мовою, яка є характерною для щоденної бесіди, та учень має можливість попросити повторити деякі слова чи вирази;
- розуміти основний зміст текстів, радіоголошень, інтерв'ю про події дня чи на теми особистих чи професійних інтересів, передбачених програмою. Вміти вибирати потрібну інформацію зі слуханого, використовуючи лінгвістичне та контекстуальне припущення, опираючись на сюжетну лінію або наочність.

Аудіотексти можуть містити до 3% невідомих слів, значення яких можна здогадатися з контексту, і 2% слів, які не заважають розумінню тексту в цілому. Тривалість звучання – до 5 хвилин.

У 11 класі учні повинні:

- сприймати найважливіші моменти дискусії, які відбуваються в присутності учнів, за умови, що співрозмовники говорять чіткою та

- нормативною мовою, яка є характерною для щоденної бесіди, та учень має можливість попросити повторити деякі слова чи вирази;
- розуміти основне в множинних радіо- та телепередачах про події дня чи на теми особистих чи професійних інтересів;
 - вміти виділяти найбільш значущу інформацію в автентичних текстах типу: оголошення, реклама, репортаж і т. д., оцінювати виділені факти за їхньою корисністю, можливістю використання, використовуючи лінгвістичне та контекстуальне припущення, опираючись на сюжетну лінію або наочність.

Аудіотексти можуть містити до 4% невідомих слів, значення яких можна здогадатися з контексту, і 2% слів, які не заважають розумінню тексту в цілому. Загальна тривалість звучання – до 6 хвилин.

Таким чином, аудіювання на базовому рівні володіння мовленням визначається як сприйняття на слух із повним розумінням та основним змістом. Досягнення базового рівня передбачає формування елементарної комунікативної компетенції, такої як розуміння літературно-розмовної мови в ситуаціях щоденного спілкування та інші навички, пов'язані з найпростішими потребами.

Перевищення базового рівня передбачає більшу здатність розуміти складніші тексти, включаючи автентичні тексти різного характеру та різноманітних тем. У 10 та 11 класах учні повинні розвивати навички розуміння різних автентичних текстів, визначати основний зміст, виділяти факти, узагальнювати інформацію та оцінювати її з точки зору ймовірності та переконливості.

На цих етапах навчання аудіотексти можуть містити до певного відсотка невідомих слів, але учні повинні демонструвати здатність вирішувати завдання на основі лінгвістичного та контекстуального припущення. Тривалість звучання тексту поступово збільшується від 4 до 6 хвилин у 11 класі.

У методиці виділяють два основні підходи до навчання аудіювання [60]:

- а) підхід «знизу вгору» (Bottom-up approach);

Цей підхід орієнтований на поетапне навчання учнів розуміти іноземну мову на слух, починаючи з розпізнавання звуків. Спершу учні вчать розрізняти окремі звуки та їх комбінації, потім — упізнавати слова та їх значення, і нарешті — об'єднувати все в загальний зміст. Цей метод розвиває детальне сприйняття та допомагає на початкових етапах опанування іноземної мови.

б) підхід «згори вниз» (Top-down approach);

Тут основну роль відіграє розуміння загального контексту. Учні використовують знання теми, фонові знання, граматичні правила та інтонаційні моделі, щоб передбачати зміст. Такий підхід вчить розпізнавати ключові слова та фрази, здогадуватися про значення незнайомих слів, заповнюючи прогалини в розумінні. Це підвищує самостійність і навички активного контролю процесу слухання, коли учні використовують особисті знання для розширення розуміння аудіотексту.

Таким чином, перший підхід орієнтований на точність і поступове освоєння звуків та слів, а другий — на цілісне розуміння і передбачення, дозволяючи учням інтерпретувати почуте з урахуванням контексту та попереднього досвіду.

Формування навичок аудіювання передбачає три основні програми [36]:

- а) аудіювання при введенні нового матеріалу – фокусується на засвоєнні звукових образів нових мовних елементів, з акцентом на фонетичні й акустичні особливості;
- б) аудіювання в діалогічному мовленні – необхідне для ефективної комунікації, адже без розуміння на слух не відбувається спілкування;
- в) аудіювання як окрема вправа – включає прослуховування монологів та діалогів від учителя чи диктора, що розвиває різносторонні навички сприйняття мовлення.

С.Ю. Ніколаєва визначає три принципи, яких варто дотримуватися у навчанні:

- принцип проблемності;

- принцип комунікативності;
- принцип наочності [35].

Згідно із принципом проблемності, англомовний аудіоматеріал повинен бути вільним від недостатньої, надлишкової, суперечливої або імпліцитно вираженої соціокультурної інформації. Для створення проблемної ситуації, яка формулюється в завданні до вправи, використовується поєднання відомих та невідомих компонентів в структурі учнівської навчальної діяльності, а також наявність пізнавальної потреби у розв'язанні поставленого педагогом інтелектуального завдання.

За принципом комунікативності, сприйняття повідомлення на слух повинно бути ситуативним. Вчитель повинен створити умови для того, щоб наблизити навчальне прослуховування та перегляд відео до природної комунікації. Цьому може сприяти введення в контекст повідомлення перед його переглядом.

Принцип наочності передбачає цілеспрямоване, функціонально адекватне використання графічної та образної наочності при викладанні англійської мови для демонстрації соціокультурної специфіки англомовного лінгвосоціуму та різних сфер його життя і діяльності.

Крім загальних вимог до всіх навчальних текстів, таких як виховна цінність, відповідність віковим особливостям учнів та їх мовному досвіду в іноземній і рідній мовах, наявність цікавої проблеми, аудіотекст повинен відповідати додатковим вимогам [8].

С.А. Лотошнікова висуває специфічні вимоги стосовно композиції аудіотексту, які включають:

- наявність експозиції;
- простота викладу і логічність побудови;
- обмеження кількості сюжетних ліній і персонажів;
- чітке формулювання головної думки на початку / в кінці тексту / в заголовку [25].

Додатково, аудіотекст повинен включати різні форми мови, такі як монолог, діалог, діалог-монолог (з мінімумом діалогу) та не має містити надлишкових елементів інформації. До останніх відносяться [5, с. 289-290]:

- а) елементи, не пов'язані безпосередньо змістом:
 - 1) вступне слово,
 - 2) повтори,
 - 3) синонімічні вирази,
 - 4) контактуючі слова,
- б) позамовні елементи мови та елементи риторичної стратегії:
 - 1) паузи,
 - 2) повтори,
 - 3) переформулювання,
 - 4) опис окремих ситуацій з інших позицій,
 - 5) наповнювачі мовчання.

Основний відбір автентичних аудіофайлів з англomовних фільмів у ролі навчального матеріалу має ґрунтуватися на врахуванні якісних і кількісних критеріїв. Звертання до тематичного критерію вимагає відбору матеріалу, що відповідає соціокультурним темам та підтемам, виявленим на основі вивчення інтересів учнів, а також організації вибраного навчального матеріалу в межах визначеної теми.

Згідно із критерієм соціокультурної цінності, перевага віддається аудіотекстам із високим та середнім соціокультурним потенціалом, які містять сучасну, загальновідому та типову інформацію про країну, мову якої вивчається. Відповідно до критерію інформативності, вибір текстового матеріалу здійснюється на основі актуальної та нової для учнів соціокультурної інформації [26].

Організація роботи з аудіоматеріалами під час уроку англійської мови потребує врахування кількісного критерію – обсягу англomовного аудіотексту, який визначається з урахуванням часу, виділеного на його прослуховування.

Виходячи з принципів відбору аудіоматеріалів, ми обрали ряд критеріїв. Під «критеріями відбору» розуміється основні характеристики, за якими проводиться якісна і кількісна оцінка матеріалів для їх можливого використання в навчанні відповідно до мети навчального процесу. Ми вважаємо за доцільне використовувати комплексні (методичні) критерії відбору, оскільки це враховує специфіку методики, яка базується на даних лінгвістики, психології, педагогіки та суміжних наук.

Критерії відбору аудіотекстів для використання на уроках іноземної мови на старшому етапі навчання аудіюванню англійської мови можуть бути розділені на кілька категорій, зокрема:

- автентичність (справжність);

Тексти та аудіовізуальні матеріали, що призначені для носіїв мови, і не створені для навчальних цілей, вважаються автентичними [33]. Використання таких матеріалів підтримується з огляду на їхній натуральний стан, який забезпечує демонстрацію мовного існування у вигляді, що природно прийнято мовцями у реальних соціальних контекстах. Автентичні аудіоматеріали мають переваги над спрощеними текстами, які можуть ускладнити сприйняття живої мови. Адаптовані тексти часто втрачають індивідуальність автора і культурну специфіку, тоді як автентичні матеріали, завдяки різноманітності тем та жанрів, сприяють зацікавленню учнів. Вони показують реальне використання мови у природних соціальних умовах, з різними акцентами, тембрами і швидкістю мовлення. Така різноманітність допомагає учням розвинути здатність розуміти різні стилі комунікації та пристосовуватись до вимови різних мовців [18].

- тематичність;

Одним із критеріїв є обмеження відбору аудіоматеріалів рамками тематики досліджуваної теми. Це передбачає відповідність матеріалів темі, що вивчається, та підтримку їхньою проблематикою.

- інформативність;

Матеріали повинні містити актуальну та нову для учнів соціокультурну інформацію. Це сприяє поповненню тезаурусу учнів і формуванню їхньої мовної та предметної компетенції.

- науковість;

Забезпечення матеріалів науковою достовірністю та обґрунтованістю для висвітлення різних аспектів теми.

- комунікативність;

Орієнтація на вирішення відповідних комунікативних завдань, які допомагають учням розуміти іншомовний текст, виділяти необхідну інформацію та адекватно її інтерпретувати.

- доступність у мовному і змістовному відношенні;

Матеріали повинні бути зрозумілими і легкими для вивчення як мовою, так і змістом, сприяючи ефективному сприйняттю учнями.

- доступність за обсягом і структурою;

Обрані аудіотексти повинні відповідати відведеному часу на прослуховування, дотримуючись визначеної структури.

Ці критерії, як основні ознаки відбору аудіоматеріалів, дозволяють якісно та кількісно оцінювати їх для використання у навчальному процесі відповідно до поставлених цілей. Хоча аудіоматеріали за своєю функціональністю дуже наближені до відеоматеріалів, останні включають ще візуальний аспект, тому при їх відборі для використання у навчальному процесі важливо враховувати наступні критерії :

а) вимоги до зйомки:

- 1) зображення та звук повинні бути чіткими та високою якістю;
- 2) важлива наявність масштабних планів зображення тих, хто веде розмову, та їх поєднання з загальними планами для наведення на атмосферу.

б) вимоги до сюжету:

- 1) сюжет повинен мати чіткий зв'язок між сюжетом та змістом діалогів у сценах.

- в) вимоги до мовлення персонажів:
 - 1) на початковому етапі роботи з відео, мовлення має бути чітким і вільним від сторонніх та фонових шумів;
 - 2) мовлення повинно бути чітким і не занадто швидким;
 - 3) акцент або діалект того, хто говорить повинен бути зрозумілим для учнів.
- г) вимоги до мови:
 - 1) мова повинна бути сучасною, відповідати нормам літературної мови з відповідних галузей;
 - 2) наявність природних пауз між висловлюваннями;
 - 3) жаргонні вислови та вигуки мають бути короткими та зрозумілими;
 - 4) текст не повинен бути перенавантаженим новими словами, виразами та незнайомими жестами.
- д) вимоги до тривалості сюжетів:
 - 1) сюжети повинні займати не більше 10-15 хвилин або ділитися на змістові відрізки, які можна повторювати декілька разів протягом уроку;
 - 2) кожен відрізок повинен мати закінчений сюжет.
- е) вимоги до змісту:
 - 1) ситуації повинні мати характер типових сценаріїв, таких, які можуть зустрітися учням у реальних життєвих обставинах;
 - 2) для проведення уроку можна обирати матеріали з навчальних, художніх, рекламних фільмів, новинних передач та інших сюжетів.

Відбір аудіотекстів для навчання іноземної мови на основі критеріїв доступності в мовному і змістовному відношенні, а також за обсягом і структурою, є фундаментом для практичного навчання комунікативних навичок. Розглянемо доступність текстів, враховуючи наведені параметри [29]. Доступність за змістом визначається у відповідності до складнощів сприйняття інформації за категорією змісту. Це включає:

- а) аналіз теми;

- б) предметного змісту;
- в) особливостей логіки викладу;
- г) наявності чітко визначених моментів, які спрощують інформацію для учнів.

Для оптимального вибору матеріалів, слід надавати перевагу текстам з дедуктивним викладом думок, які поступово переходять до індуктивних, з чітким висвітленням фактів та градацією змістовної складності.

Доступність аудіотекстів у мовному відношенні визначається відповідно до лексичного, граматичного і синтаксичного матеріалу. Оскільки вони, зазвичай, організовані навколо конкретної тематики, важливо забезпечити обмежений, але зрозумілий набір лексичних одиниць. Тематика аудіотекстів сприяє ідентифікації значень полісемантичних лексичних одиниць [8].

Застосування аудіовізуальних матеріалів на уроках англійської мови відображає принципи наочності, міцності та активності. Ці принципи значно оптимізують навчальний процес, викликаючи емоційне зацікавлення та активізуючи інтелект учнів. Систематичне використання аудіоматеріалів важливо для ефективного формування навичок аудіювання на старшому етапі навчання іноземної мови.

Учні повинні розуміти загальний зміст тексту та його основні деталі з першого подання. Досвід показує, що такого результату можна досягти за умови ретельно організованої роботи перед переглядом, що знімає з учнів аудітивні труднощі. Не виключено, однак, що вчитель може вдаватися до повторного прослуховування тексту, виходячи з конкретної ситуації навчального процесу.

Розуміння повідомлення значно полегшується, якщо його прослуховування супроводжується візуальною наочністю.

Після прослуховування тексту вчитель повинен перевірити розуміння. Воно характеризується такими критеріями, як правильність, повнота і глибина. Нерозуміння може виявлятися в встановленні неправильних зв'язків і відносин, неповного набору зв'язків і відносин, які виражені чи не виражені в тексті.

Повнота та глибина розуміння відповідають розумінню плану змісту та плану значень і поділяються на:

- загальне,
- повне
- та критичне розуміння [49].

Загальне розуміння – це розуміння плану значень на рівні тексту, повне розуміння - це розуміння плану значень на рівнях вищезфразовому та фразовому, критичне розуміння – це розуміння плану смислу, тобто розуміння загальної ідеї повідомлення та його оцінка. Необхідно прагнути до критичного розуміння, інакше аудіювання не буде цікавим для учнів.

Контроль розуміння повідомлення може здійснюватися вербальним або невербальним способом. Дії учня після прослуховування повідомлення тісно пов'язані з характером завдання, яке було поставлено перед прослуховуванням. Невербальний спосіб включають дії, числовий контроль, використання сигнальних та облікових карток, створення схем і підбір малюнків, що дає змогу оцінити практичні навички. Вербальні засоби поділяються на рецептивні та репродуктивні. Рецептивні — це підтвердження тверджень, вибір пунктів плану, різні типи тестів, зокрема альтернативні, множинного вибору, та клоуз-тести. Репродуктивні — відповіді на запитання, перекази, переклади, складання плану, створення питань до тексту, та бесіди на основі матеріалу [20].

Заключна фаза роботи після прослуховування тексту включає вправи, які стимулюють учнів до обговорення змісту, визначення його ідеї та висловлення свого ставлення до прослуханого.

Під час роботи з аудіовізуальними матеріалами важливо організувати завдання так, щоб систематично фокусувати увагу групи на різних аспектах фільму. Це дозволяє уникнути втоми та зниження концентрації через тривале сприйняття аудіо- та візуального матеріалу. [54].

Під час використання аудіоматеріалів в учнів виникають два види мотивації [17]:

- а) перший – коли сам матеріал цікавий;

б) другий – коли учень розуміє мову аудіотексту.

Це надає задоволення учням і спонукає їх бажання подальшого вивчення іноземної мови. Відтак, вчитель повинен спрямовувати зусилля на забезпечення задоволення учнів саме через розуміння мови. Однак також існують фактори, які негативно впливають на розвиток мовних навичок. Такі негативні психічні стани особистості, як тривога, страх, скутість, депресія тощо, що виникають у процесі спілкування учнів на уроках іноземної мови, суттєво знижують ефективність і результативність формування у них володіння іноземною мовою, набуття вмінь і навичок [50].

Отже, щоб розкрити дидактичний потенціал відеоролика на уроці, важливо активізувати процеси сприйняття, пізнання та емоцій. При цьому слід розглянути, як окремо кожен із цих факторів впливає на успіх заняття. У випадку фільмів із соціально-культурним контекстом, межа між когнітивним і емоційним сприйняттям розмивається, оскільки емоції можуть виступати як своєрідні когнітивні процеси. Вони сприяють емпатії до персонажів, розумінню іншого світогляду та суб'єктивній оцінці дій. Емоції не існують окремо від мислення, яке супроводжується внутрішньою критикою й оцінкою. Однак мислення також виконує незалежні функції, такі як інтерпретація поведінки персонажів, запам'ятовування нової інформації, аналіз різних ситуацій та формування поведінкових моделей [59, с. 167].

Аудіальний аспект відеоматеріалу, а саме мовлення, є основним джерелом лінгвістичної і екстралінгвістичної інформації. Однак у контексті кіномови воно фокусується на конкретизації деталей відеоряду, надає загальну характеристику та доповнює зображення на екрані. Мовлення передає лише ту інформацію, яка не може бути ефективно передана візуальними засобами.

У підсумку, методика викладання аудіювання має спрямовуватися на розвиток вмінь розуміти іноземну мову після одного або двох прослуховувань з або без зорової підтримки та використання її в різних формах мовленнєвої діяльності та мовних ситуаціях. Освоєння технік аудіювання передбачає, що учень навчиться аналізувати ситуації спілкування, приймати рішення щодо свого

мовного та немовного поведінки, орієнтованої на досягнення комунікативної мети з урахуванням ситуації спілкування.

Організація навчального матеріалу, методи та форми вправ повинні враховувати особистість учня, його потреби, мотивацію, здібності, активність та рівень знань. Застосування інтернет-ресурсів у навчанні аудіювання дозволяє інтенсифікувати навчальний процес та враховувати сучасні вимоги соціуму.

Критерії відбору текстів для аудіювання включають справжність, тематичність, інформативність, науковість, комунікативність, доступність в мовному та змістовному відношенні, а також доступність за обсягом і структурою.

1.3 Роль відео-контенту YouTube у формуванні навичок учнів старших класів

Сьогодні вивчення іноземної мови на сучасному етапі не обмежується лише навчанням учнівського колективу в ізоляції від мовного середовища. Замість цього, це стає можливим завдяки створенню умов, що успішно його імітують. Сучасний рівень розвитку інформаційних технологій, наявність комп'ютерного обладнання та Інтернету у школах та у кожного учня, створюють умови для викладання іноземних мов на значно вищому рівні.

Однак, комп'ютерні технології не завжди виступають надійним інструментом та мають низку особливостей, які варто враховувати при їх використанні. Основні труднощі у застосуванні комп'ютерних технологій у навчанні можна умовно розділити на кілька категорій [11]:

а) технічні труднощі;

Використання комп'ютерних технологій неможливе без базових навчальних засобів: комп'ютера і доступу до Інтернету. Відсутність обладнання унеможлиблює застосування комп'ютерно-орієнтованих технологій. Інтернет-зв'язок є ключовим інструментом для комунікації між викладачем і студентом,

адже його якість значно впливає на процес як синхронного, так і асинхронного навчання.

б) юридичні труднощі;

З появою Інтернету виникає проблема захисту інтелектуальної власності. Захист авторського права для електронних навчальних матеріалів, як-от підручники та дистанційні курси, залишається невирішеним.

в) методичні труднощі;

Методичне забезпечення є однією з головних проблем у впровадженні комп'ютерно-орієнтованих технологій. Важливим є також вибір найкращих методів для оцінки знань, отриманих студентами протягом навчання.

г) психологічні та педагогічні проблеми;

Психологія спілкування у віртуальному середовищі також є значущою проблемою, оскільки освітні комп'ютерно-орієнтовані технології обмежують безпосередній контакт між студентом і викладачем, що може призвести до соціального відчуження та зменшення потреби в особистій взаємодії.

Використання відеофільмів сприяє розвитку різних аспектів психічної діяльності учнів, зокрема уваги і пам'яті. Під час перегляду в класі створюється атмосфера спільної пізнавальної діяльності, що забезпечує зосередженість учнів. Навіть менш уважний учень виявляє увагу, оскільки розуміння сюжету фільму вимагає від нього певних зусиль. Такий перехід від довільної уваги до предметної сприяє інтенсивності уваги, що впливає на процес запам'ятовування. Використання різних каналів сприйняття інформації (слухового, зорового, моторного) позитивно впливає на стійкість запам'ятовування матеріалу з географії та мови [27].

Таким чином, психологічні особливості впливу навчальних відеофільмів на учнів, такі як здатність керувати увагою кожного учня і груп и, вплив на обсяг довгострокової пам'яті та збільшення міцності запам'ятовування, надання емоційного впливу та підвищення мотивації навчання, сприяють інтенсифікації навчального процесу і створюють сприятливі умови для формування комунікативної компетенції школярів.

Одним із завдань, яке можна вирішувати за допомогою відео, є повторення лексики та розширення словникового запасу перед аудіюванням. Для досягнення цієї мети підходить будь-який фрагмент тривалістю від 30 секунд до 1 хвилини, який містить предмети, дії або характеристики відповідної лексичної теми. Бажано, щоб відео супроводжувалося музикою або англomовним текстом. У випадку неможливості отримати такий відеозапис, можна використовувати уривок з текстом на рідній мові, вимкнувши звук [42].

Перед переглядом можна підготувати завдання, які можуть бути однаковими чи дублюватися. Учні дивляться уривок, де представлена конкретна тема (професії, кольори, люди, що виконують різні дії), і потім обговорюють побачене у групах. При необхідності вони можуть скористатися словником або звертатися до викладача.

Застосування відеоматеріалів при вивченні іноземних мов активно використовується в вищих і середніх школах протягом кількох десятиліть. За останні роки техніка відеозапису пройшла кілька поліпшень і отримала широке поширення. Викладачі мають в своєму розпорядженні ком'ютери або ноутбуки, телевізори та мультимедійні дошки. З одного боку, це відкриває значні можливості для використання відео на практичних заняттях, але необхідно розробити методику ефективного використання фрагментів художніх фільмів та додаткових матеріалів [47].

Розглянемо можливі варіанти використання відеоматеріалів різного типу під час проведення занять з іноземної мови.

Відеоматеріали можна класифікувати за наступними категоріями:

- а) навчальні ролики;
- б) музичні та рекламні відеокліпи;
- в) повнометражні художні фільми і телесеріали;
- г) додаткові матеріали, які супроводжують художні фільми, зокрема рекламні трейлери;
- д) відеозаписи різних виступів;
- е) відеопрограми для вивчення окремих аспектів мови [24].

Проте, при використанні відеоматеріалу необхідно враховувати певні умови [6]:

- обраний відеоматеріал повинен відповідати рівню знань учнів;
- наочність має використовуватися послідовно та показуватися поступово, а також лише у відповідний момент уроку;
- організація спостережень повинна гарантувати, що всі учні чітко бачать демонстрований відеоматеріал;
- слід чітко виділяти головне та істотне;
- детально обдумувати пояснення, які надаються під час демонстрації відеоматеріалу;
- відеоматеріал, який демонструється, повинен точно відповідати вивчаючому навчальному матеріалу і бути злагодженим з ним.

Отже, ми визначили, що технічні засоби активно використовуються в освіті. Головні засоби передачі навчальної інформації, такі як візуальні, аудіо та візуально-аудіо зображення, реалістично моделюють об'єкти, явища та процеси. Використання комп'ютерних технологій у вивченні іноземних мов в суттєвій мірі змінює підходи до розробки навчальних матеріалів для цього предмету [32].

Візуалізація навчального матеріалу, створення навчального середовища з наочним поданням інформації, використання кольору та звуку, які впливають на емоційні та концептуальні аспекти, сприяють більш глибокому засвоєнню мовного матеріалу. Мультимедійні програми одночасно активізують кілька каналів сприйняття, поліпшують увагу, зменшують втомленість та забезпечують необхідний рівень релаксації.

Останнім часом стає дедалі актуальнішим питання про впровадження нових інформаційних технологій у середній школі. Це охоплює не лише нові технічні засоби, але й нові форми та методи викладання, а також перегляд до підходів до навчання. Основною метою вивчення іноземних мов є формування та розвиток комунікативної культури учнів, навчання практичному володінню іноземною мовою. Сьогодні вже можна знайти різноманітні навчальні програми

з іноземних мов, які успішно використовуються в різних навчальних закладах. Однією з популярних форм вивчення мов стає використання відеоматеріалів.

Методика використання відеоматеріалів в навчальному процесі з англійської мови в старших класах передбачає інтеграцію цих ресурсів для покращення якості навчання. Для успішного використання відеоматеріалів у навчанні слід провести кілька етапів підготовки та організації. Спершу важливо ретельно підібрати відео, враховуючи тему уроку, рівень учнів і тривалість ролика, щоб він добре вписувався у структуру заняття. Перед переглядом учнів вводять у тему за допомогою запитань, короткої дискусії чи тексту, а також пояснюють ключові слова чи поняття, що зустрічатимуться у відео. Для ефективного засвоєння матеріалу учням задаються конкретні завдання, наприклад, визначення нових слів, основної ідеї або деталей. Важливо стимулювати активне слухання й спостереження під час перегляду, а після — обговорювати відео, щоб учні могли висловити свої думки та враження. Відео також використовують для опрацювання нової лексики чи граматичних структур, розробляючи вправи на основі побаченого. Для закріплення матеріалу можна запропонувати творчі завдання, наприклад, рольові ігри чи створення власних презентацій. Оцінювання знань варто здійснювати через письмові завдання, усні виступи чи групові проекти, фокусуючись на розумінні та застосуванні матеріалу в реальних ситуаціях, зображених у відео. Як додаткове завдання можна дати учням вдома виконати вправи, пов'язані з переглянутим матеріалом [38].

Використання відеоматеріалів у навчанні англійської мови допомагає створити зацікавлене інтерактивне середовище, розвиває різні мовленнєві навички, збільшує мотивацію учнів та сприяє розв'язанню різних завдань, таких як:

- формування комунікативної культури та розширення лексичного запасу учнів;
- вдосконалення навичок сприйняття на слух і розуміння усної мови;
- поліпшення вимови;

- підвищення якості знань та інтенсифікація навчання;
- збільшення мотивації навчання;
- оволодіння іншомовною культурою;
- створення сприятливих умов для самостійної роботи учнів [47].

Велику кількість відеоматеріалів можна знайти на просторах мережі Інтернет, зокрема на спеціалізованих платформах. YouTube — це не лише платформа з розважальним контентом, а й потужний ресурс для освіти з великим обсягом спеціалізованих відео. Вона пропонує зручний інтерфейс, стабільне з'єднання та найбільшу відеотеку в Інтернеті. Зі зростанням популярності цифрових і мультимедійних форматів серед молоді YouTube стає ефективним інструментом для навчання. Платформа сприяє розвитку комунікації, аналітичних і творчих навичок, та може бути інтегрована в навчальні програми для інноваційного підходу до освіти [45].

Використання відеоматеріалів з YouTube може бути ефективним засобом розвитку навичок аудіювання серед учнів старших класів, адже має низку переваг [38]:

- а) різноманітність контенту;

YouTube пропонує безліч відеороликів різних тематик та жанрів, що дозволяє вчителям підбирати контент згідно з інтересами та потребами учнів. Ця різноманітність дозволяє вчителям гнучко підходити до вибору відеоматеріалів, враховуючи інтереси та особливості своїх учнів. Незалежно від того, чи це освітні відео, розважальний контент або відео наукової тематики, вчителі мають можливість знайти матеріали, які найкращим чином підходять для конкретного уроку чи завдання. Такий широкий вибір створює можливості для індивідуалізації навчання та підвищує зацікавленість учнів у процесі вивчення англійської мови.

- б) індивідуалізація та самостійне навчання;

YouTube легко доступний та користується популярністю серед учнів. Вчителі можуть створювати плейлисти для певних тем або вибирати відео відповідно до потреб класу. Це дає учням можливість практикуватися в

позаурочний час, адже учні можуть вибирати та працювати з відео, які цікавлять їх, що сприяє більшій мотивації та ефективній навчанню.

в) автентична мова та культурна контекстуалізація;

Відеоматеріали на YouTube включають автентичні розмови, діалоги та культурні вислови, що допомагає учням отримати реальний досвід мовлення та розуміння. Автентичні розмови та діалоги відображають реальні ситуації, які можуть трапитися в різних аспектах життя, надаючи учням можливість отримати враження від реального мовлення. Крім того, наявність культурних висловів та елементів дозволяє студентам поглибити своє розуміння англійської мови в контексті культури та традицій. Цей аспект відеоматеріалів сприяє не лише розвитку мовленнєвих навичок, але й розширює кругозір учнів, надаючи їм можливість вивчати англійську мову в більш широкому соціокультурному контексті.

г) багатофункціональність матеріалів;

Відео можна використовувати для розвитку всіх навичок – читання, письма, слухання та говоріння, що робить навчання мови більш інтегрованим. Аудіювання відео дозволяє учням покращувати слухове сприйняття, розрізняти різні акценти та темп мовлення, а також розвивати навички розуміння говоріння на швидкості носіїв мови. Відео можуть надавати візуальну підтримку учням через зображення, анімації та субтитри, що полегшує розуміння контенту та вивчення нових слів. Також відео можна використовувати як основу для обговорення та дискусій у класі, що сприяє розвитку усних навичок та вираженню власної думки.

д) зручність використання;

YouTube є безкоштовною платформою, що надає вчителям та учням відкритий доступ до великої кількості освітнього контенту. Платформа надає засоби фільтрації за темами, мовами та рівнем складності, що полегшує пошук підходящого відеоматеріалу для навчання англійської мови. Крім того, вчитель може додавати на платформу власний відеоконтент. YouTube має функції

коментування та взаємодії, що створює можливості для учнів обговорювати відео, задавати питання та обмінюватися думками.

Освітні відеоматеріали на платформі YouTube є потужним інструментом для самонавчання, оскільки полегшують доступ до знань, особливо у вивченні іноземних мов. Вони популярні завдяки безкоштовному та необмеженому доступу, зручності використання на різних пристроях за наявності якісного інтернету, гнучкості розкладу занять, а також завдяки візуальному способу подання матеріалу, який допомагає краще пояснити складні теми. YouTube надає широкі можливості для покращення навчання завдяки великій кількості різноманітних відеоуроків [56].

Проте важливо враховувати, що відео саме по собі не є методом навчання, і не може забезпечити повної заміни викладача під час тренування навичок. Використання відео на заняттях зробить процес навчання більш захоплюючим, але без добре обдуманого методички та спланованого заняття воно мало в чому допоможе у педагогічному процесі.

Ключовим аспектом у роботі з відеоматеріалом є ретельний відбір матеріалу відповідно до рівня мови учнів, оскільки як важкий, так і надто легкий матеріал може вплинути на зацікавленість учнів у перегляді.

Важливо також чітко обмежувати час перегляду відео на занятті, розбиваючи фільм на кілька частин і використовуючи його протягом декількох занять. Це сприятиме повторенню граматичного та лексичного матеріалу з попередніх переглядів.

Слід звертати увагу й на такі аспекти [32]:

- а) мета використання матеріалу відеофільмів – для загального чи повного розуміння, усної комунікації або створення тексту;
- б) співвідношення обраного матеріалу із темою вивчення, його рівень мовної складності, відповідність звуку та зображенню;
- в) спосіб представлення матеріалу відеофільму – до, під час або після роботи із сюжетом;
- г) форми роботи: індивідуальні, парні, групові;

д) детальність пояснень під час демонстрації відеоматеріалу.

Використання відео успішно забезпечується на всіх етапах навчання іноземної мови [34]:

- а) для презентації мовного матеріалу в реальному контексті;
- б) для закріплення та тренування мовного матеріалу в різних ситуаціях спілкування;
- в) для розвитку умінь усно-мовного спілкування;
- г) для вивчення іншомовної культури та виявлення міжкультурних відмінностей.

Використання відео може бути ефективним на різних етапах занять, таких як: актуалізація опорних знань, закріплення та осмислення нового матеріалу, а також може служити матеріалом для проведення фізкультхвилинок.

Існують декілька прийомів роботи з відеоматеріалами, від правильного вибору яких залежить ефективність відеозанять [6]:

- а) перегляд відео без звуку (Silent Viewing) ;

Цей прийом може використовуватися для стимулювання мовної активності під час обговорення відео та для звертання уваги на важливі моменти.

Використовуються завдання різного характеру.

- б) прослуховування відео без зображення;

Учні, використовуючи лише звукову доріжку, будують уявлення про місце подій, події та місце перебування героїв.

- в) контроль за допомогою стоп-кадра;

Викладач використовує паузи на початку кожної репліки, задаючи учням завдання передбачити слова. Потім порівнюється передбачене з дійсним змістом.

- г) ввімкнені і звук, і зображення;

Учням дається список питань перед переглядом фрагмента, а під час перегляду вони шукають відповіді.

- д) змішані (переплутані) фрагменти (jumbling sequences);

Учні розглядають фрагменти частинами, визначаючи події в кожному випадку та об'єднуючи їх.

е) розподіл групи на дві підгрупи (split viewing) ;

Деякі учні спостерігають фрагмент без звуку, інші слухають без зображення, після чого виконують завдання, пов'язані із заповненням пропусків у сюжеті.

Ефективне використання цих прийомів дозволяє зробити відеозаняття більш цікавими та підвищити їх навчальну ефективність.

Робота з відеоматеріалами може бути порівняна із роботою з книжковими чи газетними текстами. Сучасні педагоги виділяють три основні етапи в роботі з відео [2]:

1) Установчий етап (підготовка до перегляду, Pre-viewing Activities) :

Цей етап передбачає мотивацію учнів, розрішення можливих труднощів у сприйнятті матеріалу та підготовку до успішного перегляду. Для цього використовується повторення пройденого матеріалу, яке буде важливим у змісті відео. До початку перегляду сюжету надають основні ключові слова та нову лексику, які будуть використовуватися у відео. Також можна прокоментувати нові граматичні явища.

Крім того, перед слуханням відео можна застосовувати кілька прийомів для введення нової лексики. Наприклад, вчитель може дати учням короткий опис теми відео та показати зображення або ключові слова, щоб підготувати їх до сприйняття матеріалу. Можна також заздалегідь обговорити можливі слова, які вони можуть почути, і попросити зробити припущення щодо їхнього значення в контексті. Це налаштує учнів на тему, підвищить їхню зацікавленість та полегшить розуміння нових лексичних одиниць під час аудіювання [55].

2) Супровідний етап (перегляд та виконання завдань, While-viewing Activities) :

Мета цього етапу полягає в з'ясуванні учнями змісту відео та активізації їхньої мовленнєвої діяльності. Цей етап може включати 2–4 частини залежно від загальної мети заняття. Спочатку учні можуть повністю переглядати сюжет для отримання загального уявлення та відповідей на основні питання. Після цього може відбуватися перегляд з зупинками для детальнішого вивчення.

3) Післятекстовий етап (пост-переглядіві завдання, After-viewing Activities) :

На цьому етапі організується мовна творча діяльність учнів, спрямована на виконання завдань, поставлених після перегляду. Важливим є повернення до лексики чи сюжету через декілька занять, що може забезпечити значний позитивний ефект.

Кожен з цих етапів включає в себе відпрацювання певної низки різних типів вправ. Класифікації вправ для навчання аудіювання існує багато, але здебільшого вони базуються на спрямованості вправ на розвиток мовних чи мовленнєвих умінь. Зазвичай вправи для навчання аудіювання поділяються на підготовчі та мовленнєві [31, с. 810].

Підготовчі вправи налаштовують на здійснення аудіювання. Вони готують слухача до подолань певних труднощів з технічної сторони аудіювання, а саме труднощі, що пов'язані з розумінням форми та змісту аудіотексту, сприйманням мовної форми чи певного виду мовленнєвої діяльності.

Мовленнєві вправи надають змогу розвивати уміння сприймати мовленнєві повідомлення в близьких до реальності умовах та сприяють покращенню смислового сприйняття аудіотексту. Ще одна важлива особливість мовленнєвих вправ полягає в тому, що вони повторюють структуру мовленнєвої діяльності. Вправи виконуються в три етапи: перед прослуховуванням (дотекстовий етап), під час прослуховування (текстовий етап) і після прослуховування (післятекстовий етап).

Відповідно до класифікації, яка закріпилась на сучасному етапі розвитку методики, вправи для розвитку аудіювання поділяють на три види:

- а) мовні (або тренувальні/підготовчі/домовленнєві) вправи включають аналіз і відпрацювання лексичних, граматичних та фонетичних явищ без спілкування;
- б) умовно-мовленнєві (умовно/комунікативні) вправи допомагають учням зрозуміти, як використовувати мовні одиниці у спілкуванні, мають ситуаційний характер та мовленнєве завдання;

- в) мовленнєві (комунікативні) вправи спрямовані на розвиток розуміння мовленнєвого повідомлення в умовах, наближених до реального спілкування.

До даної класифікації звертаються багато учених, зокрема, вітчизняний методист В. Редько [33, с. 288]. Ця типологія вправ чітко визначає завдання для кожного з трьох видів вправ, спрямованих на розвиток навичок аудіювання. Ми будемо використовувати цю типологію, тому що, на нашу думку, вона найкраще підходить для впровадження компетентнісного підходу в сучасній іншомовній освіті та розвитку навичок аудіювання зокрема.

Наведемо приклади вправ, які вчителю доцільно використовувати на уроках іноземної мови в старших класах для формування навички аудіювання [29, с. 169].

Серед мовних вправ виділяють:

- а) вправи на ідентифікацію й диференціацію:
- послухайте пари слів і визначте, чи однакові в них перші/ останні приголосні/голосні звуки;
- б) вправи на доповнення:
- прослухайте речення і доповніть його один словом;
- в) вправи на заміну:
- послухайте речення і замініть іменник іншим словом;
 - послухайте речення, замініть у них синоніми на антоніми (або навпаки);
- г) вправи на перефразування:
- послухайте запитання і замініть відповідь на іншу;
- д) вправи на комбінування:
- послухайте слова і з'єднайте з малюнком;
- е) вправи на розвиток імовірного прогнозування:
- визначте значення інтернаціональних слів за контекстом та їх звуковою формою;
- ж) вправи на розпізнавання на слух:

- прослухайте текст та внесіть до таблиці усі дати, імена, географічні назви;
- з) вправи на розширення синтагм:
 - послухайте ряд і назвіть іменники, які найчастіше з ними вживаються;

Умовно-мовленнєві вправи поділяються на:

- а) вправи на впізнавання:
 - послухайте декілька речень і підніміть руку, коли почуєте питальне/заперечне речення;
- б) вправи на імітацію:
 - попросіть партнера зробити те, про що я прошу вас.
- в) вправи на підстановку:
 - висловіть свою незгоду з наведеними твердженнями, використовуючи зразок;
- г) вправи на трансформацію:
 - перетворіть стверджувальні речення на заперечні/питальні;
- д) вправи на переклад:
 - прослухайте повідомлення та перекладіть його;
- е) вправи на аудіювання повідомлень:
 - послухайте оголошення/повідомлення і заповніть пропуски в його графічному варіанті.

До мовленнєвих вправ відносяться:

- а) ситуативні вправи:
 - послухайте два-три речення/короткі тексти, різні за змістом, з опорою на наочність, а потім у звукозапису без опори на наочність і дайте відповіді на запитання;
- б) репродуктивні вправи:
 - складіть діалог на запропонований сюжет, використовуючи подані слова і вирази;
- в) дескриптивні вправи:

- опишіть малюнок, вживаючи Present Continuous;
- г) дискусивні вправи:
 - прослухайте фрагмент тексту і висловіть своє ставлення до почутого;
- д) композиційні вправи:
 - послухайте текст про літні канікули хлопчика і розкажіть, як ви провели ці канікули тощо;
- е) вправи на сприйняття діалогічного/монологічного мовлення:
 - прослухайте розповідь про сім'ю. Дайте характеристику кожному членові сім'ї, використовуючи таблицю/фотографії;
- ж) вправи на запитання-відповідь:
 - послухайте запитання і дайте позитивну/негативну відповідь;

При виборі мовних вправ учитель повинен брати до уваги їх мету: покращення мовних навичок і умінь слухати, усунення труднощів з розумінням аудіотекстів і допомогу учням у навичках слухання. Це можуть бути вправи, які допомагають удосконалювати вимову, граматику, увагу, пам'ять та здатність робити припущення. Умовно-мовленнєві вправи допомагають тренувати мовні навички через імітацію реальних ситуацій. Вони повинні бути такі, щоб репліки вчителя і відповіді учнів відповідали ситуації і взаємовідносинам. Ці вправи спрямовані на те, щоб учні зосереджувалися на меті і змісті висловлювань, а не тільки на правильності форми. Такі вправи мають бути практичними і корисними для навчання. Мовленнєві вправи допомагають поліпшити розуміння і сприйняття мови. Щоб правильно їх використовувати, учителю потрібно враховувати два важливих моменти: Вправи мають створювати умови, схожі на справжні ситуації спілкування. Завдання мають виконуватись у три етапи: до прослуховування, під час прослуховування і після прослуховування. Також важливо, щоб вправи допомагали покращити мовленнєві навички, ґрунтуючись на вже здобутих знаннях і навичках.

Отже, використання відеоматеріалів на заняттях із іноземної мови є ефективним методом, що привертає увагу учнів і сприяє активізації їх знань за

вивченим матеріалом. Це сприяє не лише фізичному запам'ятовуванню інформації, але й залучає психологічні процеси, сприяючи формуванню соціокультурної компетенції.

Відеоматеріали, хоча і не є повністю еквівалентними спілкуванню з носіями мови, проте стають ефективною заміною. Вони допомагають краще зрозуміти та закріпити фактичну інформацію та лінгвістичні особливості мовлення в конкретному контексті за допомогою візуального представлення. Використання автентичних відеоматеріалів у процесі вивчення іноземної мови дійсно призводить до підвищення рівня іншомовних знань учнів, розвиває їх зацікавленість у вивченні іноземної мови та залучає до простору міжкультурної комунікації.

Висновки до розділу 1

У цьому розділі ми розглянули основні аспекти аудіювання як виду мовленнєвої діяльності та особливості його навчання в старших класах. У першому підрозділі ми визначили поняття аудіювання та проаналізували його структуру. Ми розглянули характерні труднощі, що виникають у процесі засвоєння даного виду діяльності, та описали рівні системи навчання аудіювання.

Другий підрозділ присвячено особливостям організації навчання аудіювання у старших класах, зокрема критеріям і принципам відбору навчальних матеріалів. Зроблено акцент на важливості ретельного добору автентичних та адаптованих матеріалів, які відповідають рівню мовної підготовки учнів, і на принципах, які сприяють ефективному розвитку навичок аудіювання.

У третьому підрозділі ми проаналізували роль відеоматеріалів YouTube та їх вплив на підвищення ефективності навчання аудіювання. Нами розглянуто варіанти використання відеоматеріалів в навчальному процесі, їх переваги для розвитку аудитивних навичок учнів, а також недоліки, пов'язані з підбором відеоконтенту та адаптацією до навчальної програми. Описано етапи роботи з

відео, які допомагають підвищити рівень сприйняття учнями мовленнєвих одиниць, інтерпретації контексту та розуміння культурних аспектів.

Отже, цей розділ створює підґрунтя для подальшого дослідження та використання методичних рекомендацій щодо навчання аудіювання з урахуванням сучасних тенденцій та потреб учнів старших класів.

РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА НАВЧАННЯ АУДІЮВАННЯ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ ЗАСОБАМИ ВІДЕОМАТЕРІАЛІВ YOUTUBE

2.1. Організація і проведення пробного навчання

З метою перевірки доцільності впровадження використання відеоматеріалів у навчальний процес, було розроблено пробне навчання, яке проводилося під час двотижневої педагогічної практики на базі КЗ «Мурованокуріловецький спортивний ліцей». У ньому взяли участь 12 учнів 10 класу.

Перед проведенням пробного навчання був здійснений етап підготовки, що включав такі завдання:

- а) визначити початковий рівень навичок аудіювання учнів;
- б) відібрати групи учнів із подібною мовною підготовкою;
- в) сформулювати мету, гіпотезу та основні завдання експерименту;
- г) підготувати експериментальні матеріали (комплекс вправ для розвитку навичок аудіювання учнів старших класів).

Організовуючи пробне навчання, ми виділили наступні фази:

- а) організація;
- б) реалізація;
- в) констатація;
- г) інтерпретація.

На організаційному етапі було визначено мету пробного навчання, сформульовано гіпотезу, підготовлено навчальні матеріали, розроблено тести для вхідного і підсумкового зрізів, а також сформовано критерії оцінювання рівня аудіювання учнів. Відповідно до теоретичної основи з першого розділу, сформовано гіпотезу: навчання аудіювання учнів старших класів буде ефективнішим, якщо в навчальному процесі застосовувати спеціально розроблені вправи на основі відеоматеріалів YouTube.

На початку пробного навчання нами було розроблено зріз у форматі тесту множинного вибору для визначення попереднього рівня аудіювання в учнів класу. Для обробки результатів проведеного зрізу були обрані наступні критерії оцінювання:

Таблиця 2.1

Критерії оцінювання виконання завдань з аудіювання

Рівні	Бали	Критерії оцінювання
Початковий	1	Учень (учениця) розпізнає на слух найбільш поширені слова у мовленні, яке звучить в уповільненому темпі
	2	Учень(учениця) розпізнає на слух найбільш поширені словосполучення у мовленні, яке звучить в уповільненому темпі
	3	Учень (учениця) розпізнає на слух окремі прості непоширені речення і мовленнєві зразки, побудовані на вивченому мовному матеріалі в мовленні, яке звучить в уповільненому темпі
Середній	4	Учень (учениця) розпізнає на слух прості речення, фрази та мовленнєві зразки, що звучать у нормальному темпі. В основному розуміє зміст прослуханого тексту, в якому використаний знайомий мовний матеріал
	5	Учень (учениця) розуміє основний зміст поданих у нормальному темпі текстів, побудованих на вивченому мовному матеріалі
	6	Учень (учениця) розуміє основний зміст поданих у нормальному темпі невеликих за обсягом текстів, побудованих на вивченому мовному матеріалі, які містять певну кількість незнайомих слів, про значення яких можна здогадатися

Достатній	7	Учень (учениця) розуміє основний зміст поданих у нормальному темпі текстів, побудованих на вивченому мовному матеріалі, які містять певну кількість незнайомих слів, про значення яких можна здогадатися, сприймає більшу частину необхідної інформації, надану в вигляді оціночних суджень, опису, аргументації
	8	Учень (учениця) розуміє основний зміст стандартного мовлення у межах тематики ситуативного мовлення яке може містити певну кількість незнайомих слів, про значення яких можна здогадатися. В основному сприймає на слух експліцитно надану інформацію
	9	Учень (учениця) розуміє основний зміст мовлення, яке може містити певну кількість незнайомих слів, про значення яких можна здогадатися, а також сприймає основний зміст повідомлень та фактичну інформацію, надану у повідомленні
Високий	10	Учень (учениця) розуміє основний зміст мовлення, яке може містити певну кількість незнайомих слів, про значення яких можна здогадатися, а також основний зміст чітких повідомлень різного рівня складності
	11	Учень (учениця) розуміє тривале мовлення, яке може містити певну кількість незнайомих слів, про значення яких можна здогадатися. Вміє знаходити в інформаційних текстах з незнайомим матеріалом необхідну інформацію, надану в вигляді оціночних суджень, опису, аргументації
	12	Учень (учениця) розуміє тривале мовлення й основний зміст повідомлень, сприймає на слух надану фактичну інформацію у повідомленні

Під час проведення вихідного зрізу учням пропонувалося двічі прослухати аудіозапис та обрати правильну відповідь на 12 запитань. Учні не використовували додаткових матеріалів. Вихідний зріз тривав 10-15 хвилин та перевіряв: розуміння загального змісту, сприйняття основної інформації, розпізнавання мовленнєвих одиниць та розуміння контексту.

Таблиця 2.2

Результати вихідного зрізу

Ім'я учня	Розуміння загального змісту (макс. 2)	Сприймання деталей (макс. 5)	Розпізнавання мовленнєвих одиниць (макс. 3)	Розуміння контексту (макс. 2)	Загальний результат
Євген Г.	0	0	2	1	3
Діана К.	2	5	2	2	11
Богдана Л.	1	3	1	1	6
Ангеліна М.	1	3	2	1	7
Наталія М.	2	3	3	2	10
Назар П.	0	1	1	1	3
Маргарита П.	1	3	2	1	7
Валерія Пи.	1	4	3	2	10
Валерія Пн.	1	3	2	1	7
Максим С.	1	3	2	0	6
Діана Ф.	0	0	1	1	2
Богдана Ч.	0	2	1	0	3
<i>Середнє значення</i>	<i>0,8</i>	<i>2,5</i>	<i>1,8</i>	<i>1,25</i>	<i>6,35</i>

Результати зрізу, подані у табл.2.2 свідчать, про те, що більшість учнів змогли зрозуміти основну ідею прослуханих текстів, але лише 2 учні досягли високого рівня розуміння деталей, таких як специфічні факти або точні цифри. У 6 учнів середній рівень сприйняття основних фактів із тексту, а 2 учні виявили

труднощі у визначенні ключових моментів, що свідчить про недостатній розвиток навичок виділення головної інформації під час прослуховування. 2 учнів легко розпізнають базові фрази та лексичні одиниці, але 4 учням було важко зрозуміти менш знайомі слова та вирази, що обмежує їх здатність повноцінно сприймати текст. Лише 3 учні змогли правильно інтерпретувати текст в контексті та вловити нюанси (інтонацію, емоційний тон мовця), тоді як інші 8 учнів демонстрували лише часткове розуміння.

Отже, більшість учнів мають середній рівень аудіювання; проте значна кількість студентів потребує додаткових вправ для поліпшення сприйняття деталей та визначення ключових ідей у текстах. Головними труднощами є розуміння контексту та нових слів. З цього приводу доцільно рекомендувати включити до програми навчання додатковий комплекс вправ для покращення навичок аудіювання, зокрема завдання на ідентифікацію та розуміння деталей тексту та роботу з автентичними матеріалами різного ступеня складності.

2.2. Комплекс вправ для формування навичок аудіювання з використанням YouTube ресурсів

Вправи до відео «Kendra cooks a Thanksgiving Turkey» з каналу International Language Campuses

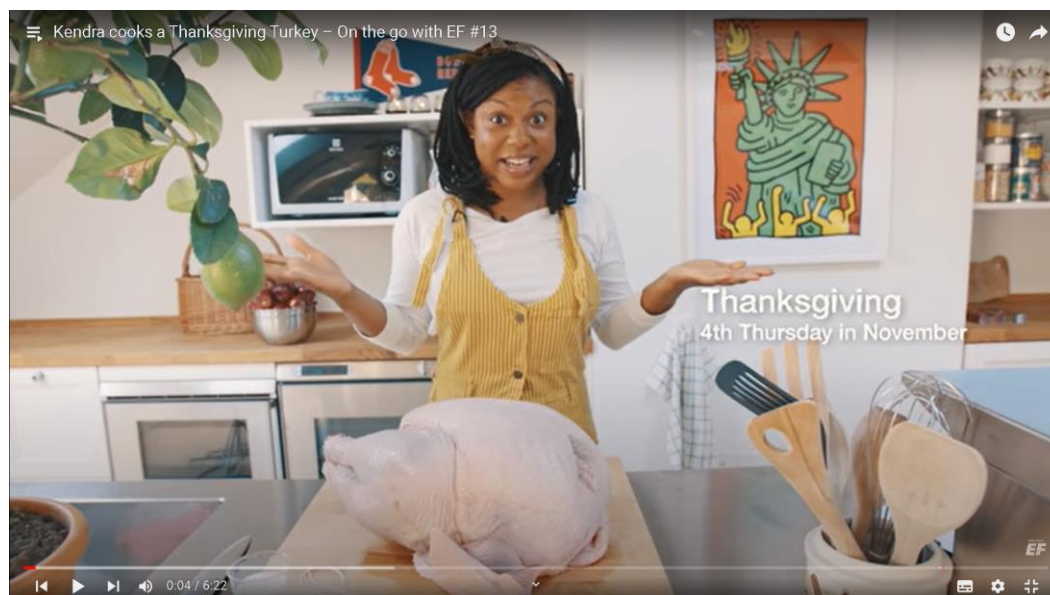

Рис. 2.1. Скріншот відео Kendra cooks a Thanksgiving Turkey з каналу International Language Campuses

Exercise 1.

Мета: розвиток навичок аудіювання та презентація нової лексики

Тип вправи: рецептивна, мовна

Інструкція: *Watch the video and match the words (1-8) with their definitions (a-i).*

1) to tackle	a) to wrap something several times;
2) to season	b) to cook something over a fire or in an oven;
3) to rub	c) to try to deal with something;
4) to stuff	d) to apply ingredients to the outside of meat;
5) to twine	e) to add herbs, spices and salt;
6) to tent	f) to cut meat into pieces;
7) to roast	g) to fill meat with other food;
8) to curve	h) to place something over.

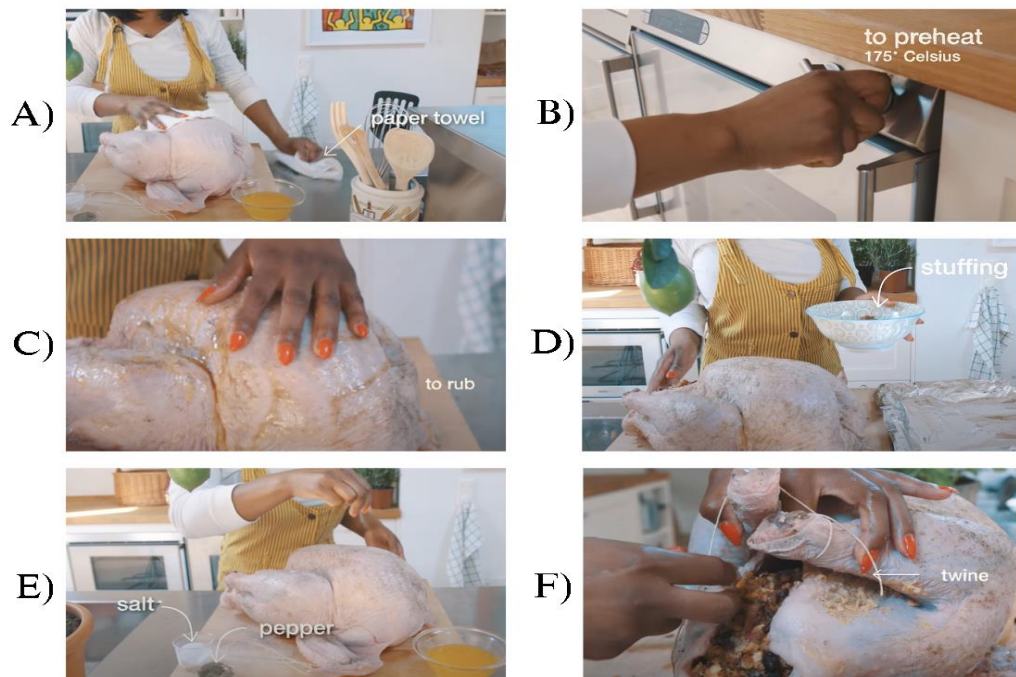
Answer Key: 1) c; 2) e; 3) d; 4) g; 5) a; 6) h; 7) b; 8) f.

Exercise 2.

Мета: розвиток навичок аудіювання та вміння розуміти значення лексичних одиниць опираючись на контекст

Тип вправи: рецептивна, мовна

Інструкція: *Listen to the video. Look at the pictures A-F and put them into correct order following the recipe. Watch the video and check.*

Answer Key: B, A, E, C, D, F

Exercise 3.

Мета: розвиток навичок аудіювання та здатності відновлювати пропущену інформацію

Тип вправи: рецептивна, умовно-мовленєва

Інструкція: *Watch the video. Fill the gaps with missing information.*

Recipe for cooking a turkey: preheat oven to (1) _____, dry turkey, season with (2) _____, rub with (3) _____, fill with (4) _____, tie legs with (5) _____. Roast the turkey for about (6) _____, until the internal temperature reaches (7)_____. Let the turkey rest for at least (8) _____ before carving

Answer Key: 1. 175 degrees Celsius 2. salt and pepper 3. melted butter 4. stuffing
5. twine 6. three hours 7. 75 degrees Celsius 8. 30 minutes

Exercise 4.

Мета: розвиток навичок аудіювання та вміння визначати головну ідею повідомлення

Тип вправи: рецептивна, мовленнєва

Інструкція: *Watch the video. Choose the best summary.*

1. While preparing a turkey, Kendra focuses on the cultural significance of Thanksgiving dinner and the traditional foods served. She tells the history behind Thanksgiving and the symbolism of unity through sharing a meal. She also mentions the importance of family gatherings during the holiday season.

2. In the video Kendra shows how to cook a turkey with minimal seasoning and stuffing, preserving the authentic taste of the turkey. She provides detailed recipe and tells about serving peculiarities. The chef demonstrates a Thanksgiving dinner plate featuring turkey, dressing, green beans, and cranberry sauce.

3. Kendra demonstrates the process of preparing a turkey for roasting step by step. She emphasizes the importance of seasoning, stuffing, and roasting the turkey properly to ensure a delicious meal. She highlights the significance of letting the turkey rest before carving it to allow the flavors to settle. Overall, the video provides a comprehensive guide to cooking a perfect Thanksgiving turkey.

Answer Key: 3

Exercise 5.

Мета: розвиток сприймання англійських реалій на слух та вміння розуміти й аналізувати повідомлення

Тип вправи: рецептивна, мовленнєва

Інструкція: *Watch the video. Choose the correct answer.*

- 1) What is the recommended method for preparing the turkey's surface before cooking?
 - a. Rubbing it with melted butter
 - b. Seasoning it with chili pepper
 - c. Brushing it with olive oil
 - d. Rubbing it with soy sauce
- 2) What is the primary purpose of stuffing the turkey with a bread-based mixture?
 - a. To add extra flavor to the meat

- b. To keep the turkey moist during cooking
 - c. To create a cavity for holding other ingredients
 - d. To provide a textural contrast to the turkey
- 3) Which part of the turkey is typically the most prone to drying out during roasting?
- a. The wings
 - b. The thighs
 - c. The legs
 - d. The breasts
- 4) What is the main reason for increasing the oven temperature towards the end of the cooking time?
- a. To achieve a crispier skin on the turkey
 - b. To ensure the turkey is cooked through
 - c. To compensate for the reduced cooking time
 - d. To enhance the overall flavor of the turkey
- 5) Which traditional Thanksgiving side dish is made from the same basic ingredients as the turkey stuffing?
- a. Mashed potatoes
 - b. Green beans
 - c. Cranberry sauce
 - d. Dressing
- 6) What is the primary difference between ‘stuffing’ and ‘dressing’ in the context of a Thanksgiving meal?
- a. There is no difference, they are the same thing
 - b. Stuffing is cooked inside the turkey, dressing is cooked separately
 - c. Dressing has more herbs and spices than stuffing
 - d. Stuffing is made with bread, dressing is made with cornbread
- 7) Why does Kendra recommend letting the turkey rest for at least 30 minutes before carving?
- a. To allow the juices to redistribute throughout the meat

- b. To ensure the turkey reaches the desired internal temperature
- c. To make it easier to carve the turkey
- d. To prevent the turkey from drying out

Answer Key: 1. D 2. A 3. D 4. A 5. D 6. B 7. A

Вправи до відео «Describe your personality» з каналу Juan Gomez

Рис. 2.2. Скріншот відео Describe your personality з каналу Juan Gomez

Exercise 1.

Мета: розвиток навичок аудіювання та презентація нової лексики

Тип вправи: рецептивна, мовна

Інструкція: *Watch the video and write the names.*

- a) _____ describes herself as gregarious, talkative, and honest.
- b) _____ mentions being a romantic and sometimes shy person.
- c) _____ says she is generally happy, talkative, and loves meeting new people.
- d) _____ is outgoing, fun, and sarcastic, but sometimes introverted.
- e) _____ smiles all the time and tries to stay upbeat.
- f) _____ finds it easy to talk to people and has strangers tell them their life stories.

Answer Key: a) Catherine b) Catherine c) Angelique d) San e) Angelique f) Catherine.

Exercise 2.

Мета: розвиток навичок аудіювання та лексичного сприймання, а також здатності застосовувати нову лексику у контексті

Тип вправи: рецептивна, мовна

Інструкція: *Watch the video and match the words from the box with the person.*

confident	optimistic	sincere
fun	outgoing (x2)	smiley
happy	reserved	talkative (x2)
honest	romantic	trustworthy
introverted	sarcastic	upbeat

Catherine	Angelique	San

Answer Key: *Catherine:* talkative, honest, romantic, confident, trustworthy, optimistic, sincere; *Angelique:* smiley, happy, upbeat, talkative, outgoing; *San:* outgoing, fun, sarcastic, introverted, reserved

Exercise 3.

Мета: розвиток навичок аудіювання та вміння знаходити та перетворювати лексичні одиниці спираючись на контекст

Тип вправи: репродуктивна, мовна

Інструкція: *Watch the video. Listen to Catherine and change the missing words to their antonyms.*

Catherine: Oh, wow! I'm very (1)_____. I'm pretty open with people. (2)_____, I guess, some people would describe me as. I'm very (3)_____. I will basically talk to anybody about anything, if they ask me. Yeah, I am a (4)_____. I can be shy. Takes me a little while to get comfortable in new surroundings. But then once I'm comfortable, I kind of open up and I'm OK.

They see me a little bit differently, I think, than I do. They see me a little more (5)_____ than I feel inside. But overall, no, I think they see me as a very (6)_____, (7)_____ person. I would say talkative, not shy, (8)_____. I try to be optimistic. I think . . . I think that's probably what comes off the most .

Answer Key: 1) quiet; 2) reserved; 3) dishonest; 4) unromantic; 5) insecure; 6) hypocritical; 7) untrustworthy; 8) pessimistic.

Exercise 4.

Мета: розвиток аудіювання, критичного мислення та комунікаційних навичок

Тип вправи: продуктивна, умовно-мовленнєва

Інструкція: *Watch the video. Work in pairs. Then swap your roles.*

Student A: Choose one of the characters. Listen to your partner's questions and answer YES or NO.

Student B: Guess the character. Ask your partner yes/no questions.

Example:

- *Do you like to meet new people?*
- *No.*
- *Are you a shy person?*
- *Yes.*
- *...*

Exercise 5.

Мета: розвиток навичок аудіювання і монологічного мовлення

Тип вправи: продуктивна, мовленнєва

Інструкція: *Watch the video and answer the interviewer's questions.*

1) How would you describe your personality? Are you talkative or quiet? Friendly or shy? Old-fashioned, serious, hardworking, romantic, fun? Are you basically an optimist or a pessimist?

2) How do you think other people see you? Do they see you differently from how you see yourself?

Вправи до відео «The One Hour Morning Routine» з каналу Thomas Frank

Рис. 2.3. Скріншот відео The One Hour Morning Routine з каналу Thomas Frank

Exercise 1.

Мета: розвиток навичок аудіювання та вміння структурувати інформацію

Тип вправи: рецептивна, мовленнєва

Інструкція: *Watch the video and put the six major areas below into recommended by the speaker order.*

Nutrition, Hydration, Exercise, Hygiene, Learning, Sunlight Exposure

1. ...
2. ...
3. ...

4. ...
5. ...
6. ...

Exercise 2.

Мета: розвиток навичок аудіювання та вміння сприймати ключову інформацію з відео

Тип вправи: рецептивна, мовленнєва

Інструкція: *Watch the video and circle the correct words.*

1. The video teaches about *effective morning routine / productive day*.
2. A morning routine should take about *45 min / 1 hour*.
3. The speaker recommends taking shower *earlier in the morning / at night* to save time.
4. As a quick breakfast, the speaker suggests *cereal with fruits / a toast with spinach*.
5. You can add learning to your morning routing by *reading during the breakfast / listening to news while exercising*.
6. The 20 seconds rule implies *setting up activities that require less than 20 seconds to start / beginning the day with planning your morning for 20 seconds*.

Answer Key: 1) effective morning routine; 2) 1 hour; 3) at night; 4) a toast with spinach; 5) reading during the breakfast; 6) setting up activities that require less than 20 seconds to start.

Exercise 3.

Мета: тренування навичок аудіювання та здатності точно відповідати на питання, базуючись на почутій інформації з відео

Тип вправи: рецептивна, мовленнєва

Інструкція: **Watch the video and answer the questions.**

1. What are the six major areas that the speaker suggests should be included in a morning routine?
2. Why does the speaker believe that most morning routine videos are impractical?
3. Why hydration is important in the morning?
4. What are some quick breakfast ideas? Why are they effective?
5. How can you bundle nutrition with learning during breakfast time, according to the speaker?
6. How can we still get sunlight exposure on cold or snowy mornings?
7. What alternative does the speaker provide for those who may want more time for exercise or learning in the morning?

Answer Key: 1) Nutrition, Hydration, Exercise, Hygiene, Learning, Sunlight exposure. 2) They take too long and are not practical for most people's schedules. 3) Hydration helps in feeling fully awake. 4) Quick breakfast ideas include toast with frozen spinach and hard-boiled eggs, which save time in preparation and cleanup. 5) You can read articles while eating, which allows for learning without needing a lot of time. 6) The speaker suggests opening a window for sunlight exposure instead of going outside. 7) Skipping breakfast altogether allows for more time for exercise or learning.

Exercise 4.

Мета: розвиток навичок аудіювання, організації інформації та класифікації різних видів діяльності згідно з їхнім контекстом

Тип вправи: репродуктивна, умовно-мовленнєва

Інструкція: *Watch the video and make a plan of Thomas' morning routine. Which area do these activities belong to?*

The alarm goes off.

- 1) Brush your teeth and shave.
- 2) ...
- 3) ...

Exercise 5.

Мета: Тренування сприймання англійських реалій на слух, вчитись аналізувати повідомлення та відтворювати його

Тип вправи: репродуктивна, умовно-мовленнєва

Інструкція: *Watch the video. Make notes about the speaker's morning routine. Retell the procedure from Tomas' perspective.*

Вправи до відео «How Habits Can Change Your Life (and Your Brain)» з каналу Be Smart

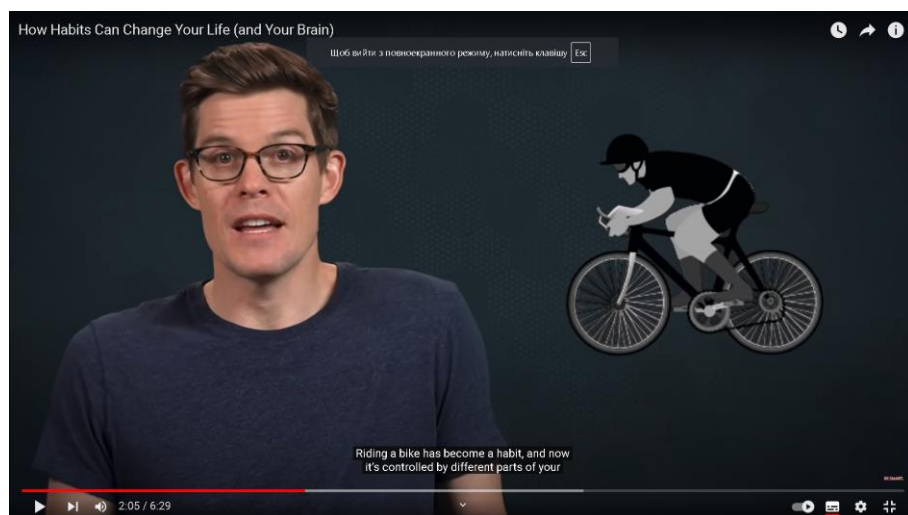

Рис. 2.4. Скріншот відео How Habits Can Change Your Life (and Your Brain) з каналу Be Smart

Exercise 1.

Мета: розвиток навичок аудіювання та здатності відновлювати пропущену інформацію, використовуючи контекст відео

Тип вправи: репродуктивна, умовно-мовленнєва

Інструкція: *Watch the video and fill the gaps with one word.*

1. Claude C. Hopkins was an advertiser who had trouble selling a brand of ___.
2. In the past, brushing teeth was not a ___ for most people.
3. The brain forms new ___ when we repeat a behavior.

4. The three key ingredients of habits are a cue, a ___, and a reward.
5. The ___ is the part of the brain associated with complex thought.
6. A cue is something that ___ a behavior.
7. Habits are actions we do ___ without thinking.
8. Scientists believe the brain is much more like ___ than concrete.
9. To change a habit, it's often best to replace a bad behavior with a ___ one.

Answer Key: 1) toothpaste; 2) routine; 3) pathways; 4) behavior; 5) prefrontal; 6) triggers; 7) automatically; 8) clay; 9) new.

Exercise 2.

Мета: тренування навичок аудіювання для точного розуміння інформації та вміння відрізнити правдиві твердження від неправдивих на основі відео

Тип вправи: рецептивна, мовленнєва

Інструкція: *Watch the video and choose True or False.*

1. Claude C. Hopkins was an advertiser who struggled to sell toothpaste.
2. Habits are things we do without thinking about them.
3. The prefrontal cortex is the part of the brain that helps us do things automatically.
4. A cue is something that triggers a behavior.
5. The reward of brushing teeth was a prettier smile, according to Claude.
6. Once a habit is formed, it is impossible to break it.
7. Breaking bad habits is easy because they don't affect our brain.
8. Repetition is not necessary for forming new habits.
9. People can learn to form new habits at any age.
10. Changing a habit means just getting rid of the old behavior.

Answer Key: 1) True; 2) False; 3) False; 4) True; 5) True; 6) False; 7) False; 8) False; 9) True; 10) False.

Exercise 3.

Мета: розвиток навичок аудіювання та групової дискусії, а також вміння обирати та обговорювати теми на основі почутого відео

Тип вправи: продуктивна, мовленнєва

Інструкція: *Watch the video. Choose one of the topics below and discuss it in groups.*

a) Reflect on your own habits. Can you identify a cue, behavior, and reward in any of your daily routines? How do you think these elements play a role in forming or breaking your habits?

b) Repetition is key to forming habits. Do you agree with this statement? Share examples from your own life where repetition has helped you learn a new skill or form a new habit.

c) Bad habits are difficult to break because they create new neural pathways. Discuss strategies that you believe could help someone successfully replace a bad habit with a good one.

Exercise 4.

Мета: розвиток навичок аудіювання, аргументації та ведення дебатів

Тип вправи: продуктивна, мовленнєва

Інструкція: *Watch the video. Work in two groups “For” and “Against”. Read a statement and prepare a list of arguments for one side. Next, in groups defend your point of view and exchange arguments.*

"Breaking a bad habit is harder than forming a new one."

Exercise 5.

Мета: розвиток навичок аудіювання, критичного мислення та написання тексту-порівняння

Тип вправи: продуктивна, мовленнєва

Інструкція: *Watch the video. Compare the process of forming a habit to the process of breaking a habit. Write a short paragraph discussing the similarities and differences.*

Вправи до відео «The incredible story of the boy who invented Braille» з каналу BBC Ideas

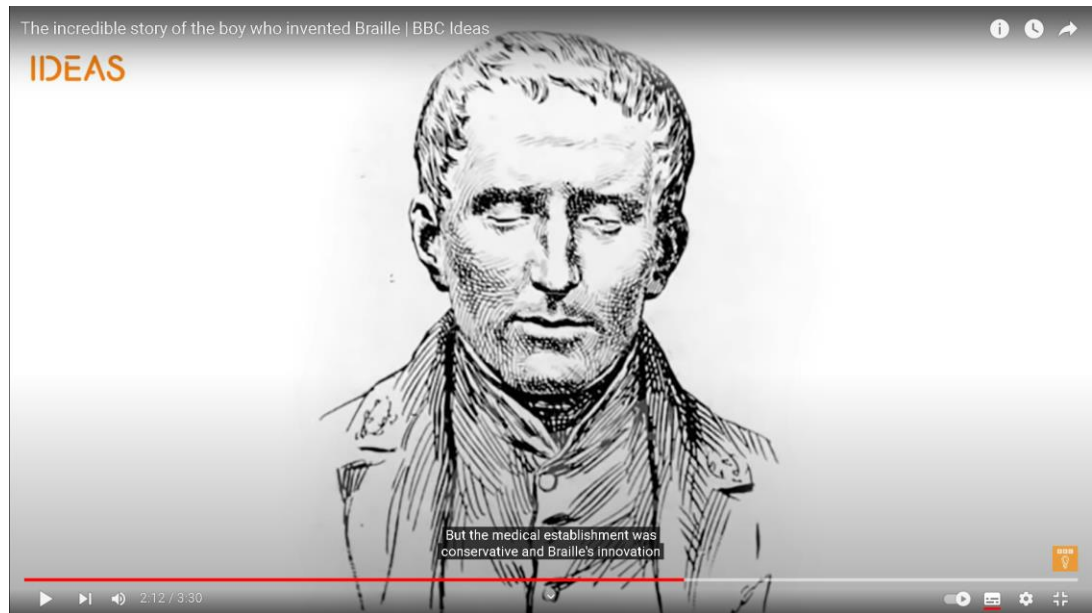

Рис. 2.5. Скріншот відео The incredible story of the boy who invented Braille з каналу BBC Ideas

Exercise 1.

Мета: розвиток навичок аудіювання та здатності аналізувати зміст відео для вибору найбільш відповідного заголовка

Тип вправи: рецептивна, мовленнєва

Інструкція: *Watch the video and choose the best title.*

- A) Overcoming Misfortunes
- B) The Power of Innovation
- C) The History of Blind Education
- D) Contributions to Literacy
- E) Historical Figures and Their Impact
- F) The Challenges of Blindness

Answer Key: B**Exercise 2.**

Мета: тренування сприймання англійських реалій на слух, вчитись знаходити ключову інформацію в повідомленні

Тип вправи: рецептивна, мовленнєва

Інструкція: *Watch the video and answer the questions with one word..*

1. Where was Lousie Braille born?
2. What sharp tool caused Louis Braille's blindness?
3. How many raised dots did Braille's system reduce to?
4. What is the name of the captain who invented "night writing"?
5. What did Braille use to create his raised dots?
6. What disease did Braille die from?
7. In which city was Braille reburied?
8. What year was the universal Braille code for English formalized?
9. What organization named an asteroid after Braille?
10. What was the number of the asteroid named after Braille?

Answer Key: 1) France; 2) Awl; 3) Six; 4) Barbier; 5) Awl; 6) Tuberculosis; 7) Paris; 8) 1932; 9) NASA; 10) 9969.

Exercise 3.

Мета: тренування навичок аудіювання для розуміння та закріплення ключової інформації з відео

Тип вправи: рецептивна, мовленнєва

Інструкція: *Watch the video and complete the sentences.*

- 1) Louise Braille hurt his eye with an awl and became completely blind because...
- 2) Soldiers used the military code to...
- 3) Braille simplified the "nightwriting" in order to...
- 4) Braille system was adapted to various fields such as...
- 5) 9969 Braille is ...

Answer key: 1) his eye got infected and the infection spread to the other eye; 2) read safely with their fingers on the battlefield at night; 3) make the ideal size for a fingertip to feel with one touch; 4) math and music; 5) an asteroid by NASA named after Louise Braille.

Exercise 4.

Мета: тренування сприймання повідомлення на слух та вміння знаходити ключову інформацію в повідомленні

Тип вправи: репродуктивна, умовно-мовленнєва

Інструкція: Watch the video and correct the information below. There are 10 mistakes.

Louis Braille was born in France in 1820. At the age of five, he hurt his eye with a sharp tool called an awl. Two years later, he became partly blind. At the time, reading for the blind involved raised letters, which was quick and efficient. By age 20, Braille developed a new system of reading using twelve raised stripes, inspired by a military code called "dark writing." He used the same awl that caused his blindness to create his system, which was published in 1892. Braille's system was prohibited in different languages, math, and even music.

Answer Key: Louis Braille was born in France in *1812*. At the age of *three*, he hurt his eye with a sharp tool called an awl. Two years later, he became *completely* blind. At the time, reading for the blind involved raised letters, which was slow and *inefficient*. By age *15*, Braille developed a new system of reading using *six* raised *dots*, inspired by a military code called "*night* writing." He used the same awl that caused his blindness to create his system, which was published in 1829. Braille's system was *adapted to* different languages, math, and even music.

Exercise 5.

Мета: тренування сприймання англійських реалій на слух, розвиток діалогічного мовлення за допомогою рольової гри

Тип вправи: продуктивна, умовно-мовленнєва

Інструкція: **Work in pairs.**

Student A: You are a journalist. Watch the video and prepare at least three questions to ask Louise Braille (Student B).

Student B: You are Louise Braille. Give an interview to Student A.

2.3 Аналіз результатів пробного навчання

Після проведення контрольного зрізу розпочалося пробне навчання, яке тривало протягом усієї педагогічної практики. Основна мета цього навчання полягала у визначенні ефективності запропонованого комплексу вправ для розвитку аудіювання. Після завершення пробного навчання був здійснений контрольний зріз, метою якого було перевірити рівень аудитивних навичок у учнів після навчання за запропонованим комплексом вправ. Цей зріз проводився за тією ж схемою, що й на початку навчання. Результати зрізу представлені у табл.2.3.

Результати контрольного зрізу

Ім'я учня	Розуміння загального змісту (макс. 2)	Сприймання деталей (макс. 5)	Розпізнавання мовленнєвих одиниць (макс. 3)	Розуміння контексту (макс. 2)	Загальний результат
Євген Г.	1	0	1	1	3
Діана К.	2	4	3	2	11
Богдана Л.	0	3	2	2	7
Ангеліна М.	2	3	3	1	9
Наталія М.	2	3	3	2	10
Назар П.	1	2	2	1	6
Маргарита П.	2	3	3	2	10
Валерія Пи.	2	5	3	2	12
Валерія Пн.	0	4	3	2	9
Максим С.	2	3	3	1	9
Діана Ф.	1	0	1	1	3
Богдана Ч.	0	3	1	1	4
<i>Середнє значення</i>	<i>1,25</i>	<i>2,75</i>	<i>2,3</i>	<i>1,5</i>	<i>7,8</i>

Покращення даних у таблиці доводить позитивний розвиток у сприйнятті інформації. Більшість учнів змогли зрозуміти основну ідею прослуханих текстів та 6 учнів досягли високого рівня розуміння деталей. Це свідчить про позитивний розвиток у сприйнятті інформації. 7 учнів мають середній рівень сприйняття основних фактів із тексту, однак 2 учні все ще виявляють, що свідчить про поступове покращення навичок виділення головної інформації. 7 учнів тепер легко розпізнають базові фрази та лексичні одиниці і лише 3 учням складніше зрозуміти менш знайомі слова та вирази. Половина учнів змогли правильно зрозуміти, в той час як інша половина групи демонструє лише часткове розуміння, але це також є позитивною зміною порівняно з попередніми результатами.

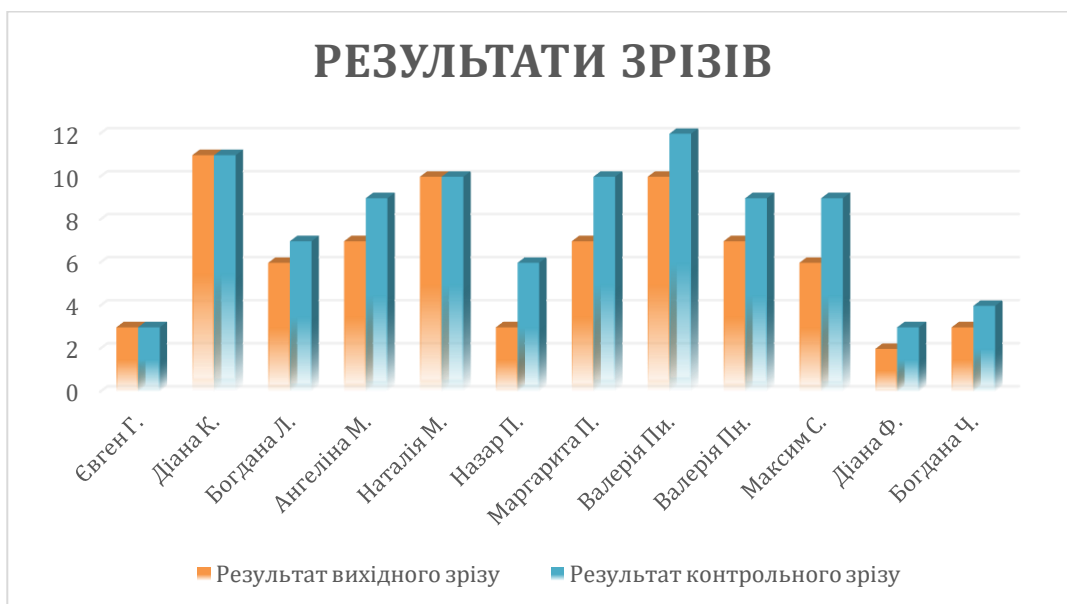

Рис 2.6. Результати зрізу учнів

При порівнянні вихідного та контрольного зрізів було виявлено поліпшення результатів студентів (рис. 2.6). Середній бал групи перед проведенням пробного навчання складав 6,35 бали, після проведення – 7,8 (рис. 2.7).

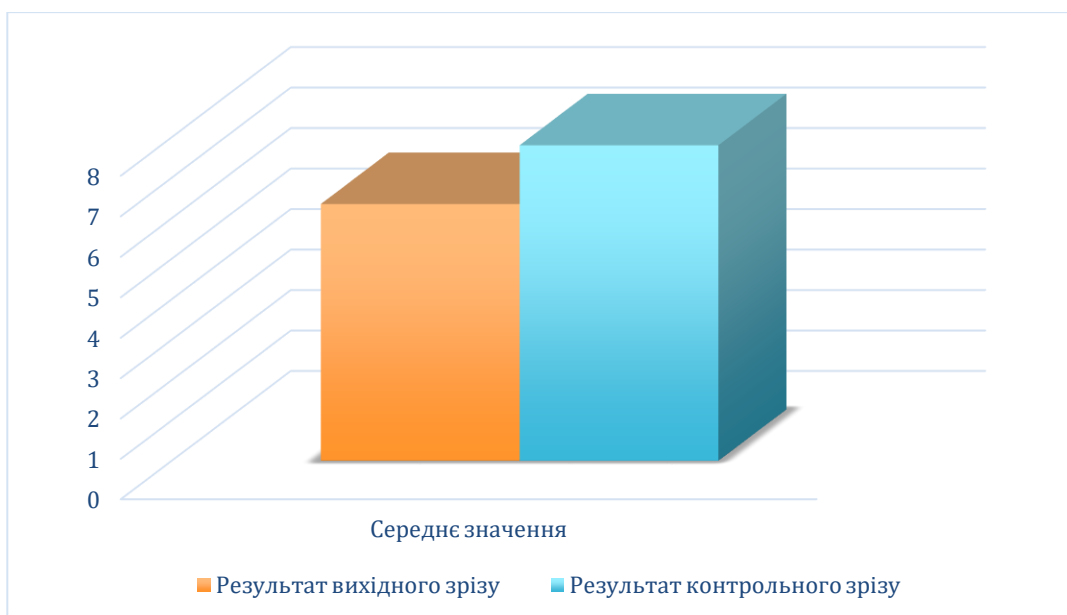

Рис 2.6. Результат за середнім значенням класу

Отже, результати проведеного післяекспериментального зрізу переконують у ефективності розробленого комплексу вправ для навчання аудіювання учнів старших класів за допомогою відеоматеріалів з мережі YouTube.

Висновки до розділу 2

У розділі представлено комплекс вправ для навчання аудіювання з використанням YouTube відео для 10 класу, що слугують прикладом завдань, які можна застосовувати для вдосконалення навичок сприйняття англійської мови на слух та системно опрацьовувати нові мовні одиниці, а також навички розуміння змісту й деталей відеоматеріалу.

Для перевірки ефективності розробленого комплексу вправ було організовано пробне навчання. Було чітко визначено мету, гіпотезу та критерії оцінювання результатів, що забезпечило системність і цілісність дослідження. Підготовлено навчальні матеріали й тести для початкового й підсумкового зрізів знань, що дозволило порівняти досягнення учнів до і після навчання. Вправи, розроблені на основі відеоматеріалів YouTube, продемонстрували, що інтеграція автентичного відеоконтенту підвищує зацікавленість учнів та сприяє кращому розумінню і запам'ятовуванню мовленнєвого матеріалу.

ВИСНОВКИ

Ефективність сприймання мовленнєвого повідомлення залежить від ясності та зрозумілості мовця, його темпу, інтонації та гучності мовлення. Також важливо рівень підготовленості слухача до усного матеріалу та рівень його аудитивної компетенції.

Специфічні труднощі в аудіюванні виникають в контексті мовних механізмів сприймання інформації, таких як пам'ять, осмислення та ймовірне прогнозування. Систематичне, регулярне та цілеспрямоване тренування всіх аспектів цих механізмів, включаючи сприймання на слух, короткочасну та довгочасну пам'ять, ймовірне прогнозування та осмислення, є основним методом подолання труднощів, пов'язаних із специфічними характеристиками слухача.

Методика викладання аудіювання має спрямовуватися на розвиток вмінь розуміти іноземну мову після одного або двох прослуховувань з або без зорової підтримки та використання її в різних формах мовленнєвої діяльності та мовних ситуаціях. Освоєння технік аудіювання передбачає, що учень навчиться аналізувати ситуації спілкування, приймати рішення щодо свого мовного та немовного поведінки, орієнтованої на досягнення комунікативної мети з урахуванням ситуації спілкування. Організація навчального матеріалу, методи та форми вправ повинні враховувати особистість учня, його потреби, мотивацію, здібності, активність та інтелект. Застосування інтернет-ресурсів у навчанні аудіювання дозволяє інтенсифікувати навчальний процес та враховувати сучасні вимоги соціуму.

Критерії відбору текстів для аудіювання включають справжність, тематичність, інформативність, науковість, комунікативність, доступність в мовному та змістовному відношенні, а також доступність за обсягом і структурою.

Використання відеоматеріалів на заняттях із іноземної мови лишається ключовим методом, що привертає увагу учнів і сприяє активізації їх знань за вивченим матеріалом. Це сприяє не лише фізичному запам'ятовуванню

інформації, але й залучає психологічні процеси, сприяючи формуванню соціокультурної компетенції.

Відеоматеріали, хоча і не є повністю еквівалентними спілкуванню з носіями мови, проте стають ефективною заміною. Вони допомагають краще зрозуміти та закріпити фактичну інформацію та лінгвістичні особливості мовлення в конкретному контексті за допомогою візуального представлення. Використання автентичних відеоматеріалів у процесі вивчення іноземної мови дійсно призводить до підвищення рівня іншомовних знань учнів, розвиває їх зацікавленість у вивченні іноземної мови та залучає до простору міжкультурної комунікації.

Аудіювання, як процес осмисленого сприйняття, поділяється на три рівні: наказовий, формуючий та реалізуючий. Наказовий рівень включає виникнення обставинної та вибудовуючої аферентації, а також формування готовності до спілкування та зацікавленості у зрозумінні та осмисленні звукового повідомлення. Формуючий рівень включає осмислене прогнозування, вербальну ідентифікацію, відновлення смислових зв'язків між словами та смисловими групами. Реалізуючий рівень формує вербальну дію – відповідь або інший вид реакції.

Використання відеоматеріалів з YouTube є ефективним інструментом для розвитку навичок аудіювання серед учнів старших класів. Автентичність мови, різноманітність контенту, сприяння розвитку слухового сприйняття, візуальна підтримка та зручність використання роблять цей ресурс цікавим та корисним для вивчення англійської мови.

YouTube є гарним інструментом для навчання англійської мови, зокрема в аспекті аудіювання. Його широкий вибір відеоматеріалів, якісна автентична мова та культурна контекстуалізація надають учням можливість поглибленого вивчення мови та розширення своїх знань.

Різноманітні методи викладання, які дозволяють використовувати YouTube, забезпечують учителям гнучкість та творчий підхід до навчання. Зручні інструменти пошуку дозволяють ефективно фільтрувати відео за різними

параметрами, спрощуючи вибір матеріалів для використання в навчальному процесі. Інтерактивні можливості та індивідуалізація вивчення забезпечують активну участь та самостійний розвиток учнів. Застосування відеороликів для всебічної практики навичок сприяє інтеграції вивчення мови на всіх рівнях.

Таким чином, аудіювання на базовому рівні володіння мовленням визначається як сприйняття на слух із повним розумінням та основним змістом. Досягнення базового рівня передбачає формування елементарної комунікативної компетенції, такої як розуміння літературно-розмовної мови в ситуаціях щоденного спілкування та інші навички, пов'язані з найпростішими потребами.

Перевищення базового рівня передбачає більшу здатність розуміти складніші тексти, включаючи автентичні тексти різного характеру та різноманітних тем. У 10 та 11 класах учні повинні розвивати навички розуміння різних автентичних текстів, визначати основний зміст, виділяти факти, узагальнювати інформацію та оцінювати її з точки зору ймовірності та переконливості.

На цих етапах навчання аудіотексти можуть містити до певного відсотка невідомих слів, але учні повинні демонструвати здатність вирішувати завдання на основі лінгвістичного та контекстуального припущення. Тривалість звучання тексту поступово збільшується від 4 до 6 хвилин у 11 класі.

Результати апробації представленого комплексу вправ доводять про покращення навички аудіювання в учнів старших класів та свідчать про доцільність застосування даного комплексу вправ у навчальному процесі, оскільки він не тільки сприяє розвитку слухових умінь, але й підвищує зацікавленість учнів у вивченні матеріалу, завдяки відоматеріалам YouTube.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Базиченко В.В. Використання інформаційно-комунікаційних технологій на уроках іноземної мови. URL: <https://naurok.com.ua/stattya-vikoristannya-informaciynokomunikaciynih-tehnologiy-na-urokah-inozemno-movi-176113.html>
2. Батюта Т.В. Особливості використання відеоматеріалів у процесі формування навичок говоріння у студентів немовних спеціальностей. *Матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні підходи та інноваційні тенденції у викладанні іноземних мов»*. 2016. С. 1-3.
3. Березовська О. Розвиток навичок аудіювання на заняттях з іноземної мови. *Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»*. 2014. IV (12): Темат. вип. «Міжнар. Челпан. психолого-пед. читання», № 31. С. 25–30. URL: <https://chelpanov.eeipsy.org/index.php/eeip/issue/view/15/PDF12> (дата звернення: 14.11.2024).
4. Бичкова Н.І. Типологія відеофонограм для навчання усного іншомовного спілкування. *Методика викладання іноземних мов*. К. : Освіта, 1992. Вип. 21. С. 68–71.
5. Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін. за загальн. ред. С. Ю. Ніколаєвої. *Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів*. Київ, 2013. с. 294, с. 289-290, с. 292–295
6. Бігич О.Б. Методика формування іншомовної компетентності в аудіюванні. *Іноземні мови*. №2 (70). 2012. С. 19-30.
7. Білозерська Т.В. Використання автентичних відеоматеріалів у навчанні студентів-перекладачів. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна»*. Випуск 49. 2014. С. 262-264.

8. Бім І.Л. Особистісно-орієнтований підхід – основна стратегія відновлення школи. *Іноземні мови в школі*. 2002. № 2. С. 11–15.
9. Богданова О. Використання автентичних відеоматеріалів для формування комунікативної та соціокультурної компетенції на уроках англійської мови. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. 214. № 49. С. 271–272. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&S21P03=FILA=&S21STR=Nznuoaf_2014_49_85 (дата звернення: 14.11.2024).
10. Верисокін Ю.І. Відео фільм як засіб підвищення мотивації учнів. *Іноземна мова в школі*. 2003. № 5–6. С. 31–34.
11. Вороніна Г. Р. Комп'ютерно орієнтовані технології у процесі вивчення іноземних мов. *Науковий вісник кафедри Юнеско Київського національного лінгвістичного університету*. Серія Філологія. Педагогіка. Психологія. 2013. № 27. С. 250–255.
12. Головка І. О., Гребенюк В.О. Врахування психологічних явищ під час навчання аудіювання іноземної мови. URL: <https://core.ac.uk/download/84824828.pdf>
13. Господинчик Т. Використання аудіовізуальних матеріалів як засобу створення іншомовного середовища на уроках іноземної мови. *Нова педагогічна думка*. 2014. № 4 (80). С. 55–58.
14. Денищич Т. А. Психолінгвістичний аспект розвитку рецептивних комунікативних умінь і навичок студентів. *Наука і освіта*. 2010. №7. С. 78-81.
15. Дука М., Пероганич М. Властивості методичного потенціалу автентичних відеоматеріалів для формування англомовної компетентності в діалогічному мовленні. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2017. №8(72). С.259–270.

16. Дячук Н. М. Формування англомовної аудитивної компетентності учнів старших класів закладів загальної середньої : дис. д-ра філософії в галузі педагогіки : 014. Тернопіль, 2021. 304 с., С. 76.
17. Золотько Ю.С. Засоби мотивації у навчанні англійської мови для спеціальних цілей. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2020. Vol. 2, no. 69. P. 150–154. URL: <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2020.69-2.29> (дата звернення: 13.11.2024).
18. Качур І. І. Використання автентичних матеріалів як креативний підхід до вивчення іноземної мови. *Теорія та методика навчання (з галузей знань)*. 2020. № 21. Т. 2. С. 13–15.
19. Клачкова М. А. Використання мультимедійних технологій на уроках англійської мови. URL: <http://fel2005.dp.ua/docs/blog/06/040.pdf>
20. Кобець О., Нестерко Н. Труднощі навчання аудіювання на уроках іноземної мови. *Вісник студентського наукового товариства*. 2014. № 11. С. 308–312.
21. Ковальська Н.А. Формування професійної та комунікативної компетентності майбутніх фахівців. «Лінгвістична підготовка студентів нефілологічних спеціальностей вищих навчальних закладів у контексті Болонського процесу та Загальноєвропейських рекомендацій з вивчення викладання та оцінювання мов». Матеріали VI Міжнародної науково-методичної конференції, 8-9 жовтня 2015 р. Одеса: ОНАЗ ім. О. С. Попова, 2015. С. 205-207.
22. Косович О. В. Класифікація і критерії відбору навчального матеріалу для формування англомовної аудитивної компетентності студентів. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 2017. С. 214–224.
23. Кравченко Т. М., Габовда А.М. Використання автентичних матеріалів у процесі формування іншомовної компетенції. *Науковий вісник*

- Ужгородського університету: Серія : Педагогіка. Соціальна робота. Ужгород : Говерла, 2012. Вип. 25. С.101-103.
- 24.Лозова О. Психологічні аспекти засвоєння іноземної мови : Навч.-метод. посіб. Київ, 210. 143 с. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/5468/1/O_Lozova_PAZIM.pdf (дата звернення: 13.11.2024).
- 25.Лотошнікова С.А. Використання автентичних відео матеріалів на заняттях з іноземної мови. Матеріали школи-семінару „Нові підходи до навчання іноземної мови”. Х. : Харків: Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна. 2014. 108 с. С.53-56.
- 26.Мазайкіна І. О. Особистісно орієнтовані технології навчання іноземних мов: навчально-методичний посібник. І. О. Мазайкіна, Т. І. Ямчинська, Є. В. Громов. Вінниця: ТОВ «Планер», 2017. 76 с.
- 27.Мазниченко В.М. Особливості навчання аудіювання. Вісник Національного університету оборони України. №2 (33). 2013. С. 89-94.
- 28.Максимова Т.В. Застосування мультимедійних технологій у процесі вивчення іноземної мови. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. Збірник наукових праць, випуск сьомий. КиївВінниця: Планер, 2005. С. 389–392.
- 29.Методика викладання англійської мови : навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів : навч.-метод. посіб. / уклад. І. Холод. Умань : Візаві, 2018. 165 с. URL: https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/123456789/10866/1/Посібник_Холод_18.pdf (дата звернення: 13.11.2024).
- 30.Мичковська В. До питань навчання аудіювання як виду мовленнєвої діяльності. *Збірник наукових праць*. 2004. № 29 Ч. II (Спец. вип.). С. 75–83. URL: <https://dspace.nadpsu.edu.ua/bitstream/123456789/1375/1/757-Текст%20статті-1421-1-10-20210616.pdf#page=75> (дата звернення: 14.11.2024).

31. Мороз Л.В., Василькевич С.С. Аудіювання та його роль у формуванні комунікативної компетенції студентів немовних спеціальностей. *Young Scientist*. № 3.2 (55.2). March, 2018. С. 77-80.
32. Мудрик О. Особливості використання інформаційних відеотехнологій під час вивчення іноземної мови. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2022. Vol. 2, no. 80. Р. 87–91. URL: <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2022.80.2.16> (дата звернення: 13.11.2024).
33. Мунтян А. О. Використання автентичних письмових та аудіо/відеоматеріалів при навчанні іноземної мови. *Англістика та американістика* : зб. наук. праць. Дніпропетровськ, 2015. Вип.12. С. 88–94.
34. Навчальні програми з іноземних мов для загальноосвітніх навчальних закладів і спеціалізованих шкіл із поглибленим вивченням іноземних мов 10 – 11 класи. Чинний від 2017-10-23. Вид. офіц. 2017. 72 с. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/programy-10-11-klas/2018-2019/inozemni-movi-10-11-19.09.2017.pdf> (дата звернення: 12.11.2024).
35. Ніколаєва С. Ю. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах: Підручник. К. Ленвіт. 2002. 328 с.
36. Ніколаєва С.Ю. Цілі навчання іноземних мов в аспекті компетентнісного підходу. *Іноземні мови*. 2010. №2. С. 11-17.
37. Онищенко А. Використання відеоматеріалів під час навчання англійської мови. *Магістерські студії. Альманах*. Вип. 21. 2021. Херсон. ХДУ, 2021. С. 86-85.
38. Подоляк М. Використання відеохостингу ютуб при вивченні іноземної мови. *Education. Innovation. Practice*. 2024. Т. 12, № 7. С. 85–89. URL: <https://doi.org/10.31110/2616-650x-vol12i7-012> (дата звернення: 12.11.2024).

39. Полонська Т. К. Класифікація вправ для формування аудитивних умінь учнів гімназії у процесі компетентісно орієнтованого навчання іноземної мови. *Modern research in world science : Proceedings of the 2nd International scientific and practical conference.*, м. Львів. 2020. С. 809–815. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/730588/1/Конф._Львів-17.05.22-809-815.pdf (дата звернення: 24.08.2024).
40. Практикум з методики викладання німецької мови у середніх навчальних закладах: посібник / С. Ю. Ніколаєва, С. В. Гапонова, Н. К. Склярєнко та ін. К.: Ленвіт, 2007. 288 с.
41. Про затвердження орієнтовних вимог оцінювання навчальних досягнень учнів із базових дисциплін у системі загальної середньої освіти : наказ від 21.08.2013 № 1222.
42. Пшеняннікова Н. О. Використання відеофільмів на уроках англійської мови. *Науковий вісник Донбасу*, 2012. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvd_2012_1_13 (дата звернення: 14.11.2024)
43. Редько В. Г. Конструювання змісту шкільних підручників з іноземних мов: теорія і практика : моногр. Київ: Пед. думка, 2017. 628 с.
44. Рибалко О. Аудіювання як метод підвищення рівня англійської мови в старших класах. *Інноваційна педагогіка*. 2018. № 6. С. 77–82.
45. Серов Ю., Соломон А. Специфіка використання YouTube-каналів як бази знань для ефективного вивчення іноземної мови. *Вісник Книжкової палати*. 2018. № 6. С. 46–48.
46. Стогній І.В., Никонорова Л.І. Формування навичок аудіювання у студентів вищих навчальних закладів. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*. 2018 № 33. Т. 2. С. 183-186.
47. Гарнопольський О.Б., Кабанова М.Р. Методика викладання іноземних мов та їх аспектів у вищій школі: підручник. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2019. 256 с.

48. Bingol M., Celik B. Listening Comprehension Difficulties Encountered by Students in Second Language Learning Class. *Journal of Educational and Instructional Studies in the World*. 2014. Vol. 4. P. 3–9.
49. Block C., Parris, S. Comprehension instruction: research-based best practices, 2nd edn. New York: Guilford Press. 2008. 418 p.
50. Buchatska, S. Anxiety factors of students' emotional disposition to professional communication in foreign languages. *Актуальні проблеми психолінгвістики, психології мови та мовлення. COPAPOLS 2015*. East European Journal of Psycholinguistics. Lutsk: Lesya Ukrainka Eastern European National University, 2015. Vol. 2, No 1. P. 7-16.
51. European Council. *Common European framework of reference for languages: Learning, teaching, assessment. Companion volume with new descriptors*. Cambridge: Cambridge University Press. 2017.
52. López-Alvarado J. Listening in the language classroom. *ELT Journal*. 2010. Vol. 64, no. 3. P. 331–333. URL: <https://doi.org/10.1093/elt/ccq026> (date of access: 13.11.2024).
53. Flowerdew J., Miller L. Second language listening: theory and practice. Cambridge: Cambridge University Press. 2005. 238 p.
54. Hedge T. Teaching and Learning in the language classroom. Oxford: Oxford University Publishing. 2008. P. 227-258
55. López-Alvarado J. Teaching English using video materials: design and delivery of a practical course. *International Journal of Research and Education (IJRE)*. 2017. Vol. 2, No. 3. URL: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED577168.pdf> (date of access: 13.11.2024).
56. Miller G. W., Lewis T. L. Anatomy education for the YouTube generation: Technical, ethical, and educational considerations. *Anatomical Sciences Education*. 2016. Vol. 9, no. 5. P. 496–497. URL: <https://doi.org/10.1002/ase.1622> (date of access: 14.11.2024).
57. Ridell D. Teach English as a foreign language: teach yourself. 2010. 352 p.

58. Richards C. J. Teaching listening and speaking from theory to practice. New York: Cambridge University Press. 2008.
59. Sembiring, H & Katemba, C. The Use of Youtube English Educational Videos in Improving Listening Comprehension. *Journey: Journal of English Language and Pedagogy*. 2023. Vol.6. P. 161-170.
<http://doi.org/10.33503/journey.v6i1.2681>
60. Vovk O. Enhancing listening comprehension competence: theoretical premises and procedure. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького*. 2021. Серія «Педагогічні науки», no. 2. P. 16–24. URL: <https://ped-ejournal.cdu.edu.ua/article/view/4258/4531> (date of access: 14.11.2024).
61. Walling D. R. Teaching writing to visual, auditory, and kinesthetic learners. Thousand Oaks : Corwin Press, 2006.